

ПРОГРАММА ТВ

Суббота, 4 апреля

ПЕРВЫЙ

05.50, 06.10 Т/с "Страна ОЗ" 16+ 06.00, 10.00, 12.00 Новости 08.00 Игрэй, гармонь любимая! 08.45 Смешарики. Новые приключения 09.00 Умницы и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 10.15 Смак 12+ 10.55 ВДНХ 12.15 Идеальный ремонт 13.10 Горько! 16+ 14.10 Барахолка 12+ 15.00 Голос. Дети 17.00 Кто хочет стать миллионером? 18.00 Вечерние новости 18.15 Угадай мелодию 19+ 19.00 Коллекция Первого канала 21.00 Время 21.20 Сегодня вечером 16+ 22.55 Что? Где? Когда? 00.05 Х/ф "Одинокий Рейнджер" 16+ 02.50 Х/ф "Порочный крут" 16+ 05.20 Контрольная закупка

РОССИЯ

04.50 Х/ф "Выстрел в тумане" 12+ 06.35 Сельское утро 07.05 Диалог 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.30, 14.30 Вести-Москва 08.20 Военная программа 08.50 Планета собак 09.25 Субботник 10.05 Ничто не вечно... Юрий Нагибин 12+ 11.40, 14.40 Х/ф "Папа для Софии" 12+ 16.45 Танцы со звездами 12+ 20.00 Вести в субботу 20.45 Х/ф "Лабиринты судьбы" 12+ 00.35 Х/ф "Мечтать не вредно" 12+ 02.35 Х/ф "Своя чужая сестра" 12+ 04.30 Комната смеха

НБК САХА

07:00 Чэгийн буол! 6+ 07:15 Тьа сирэ-олох төрдө 12+ 08:00 Автографы Победы 6+ 08:30 В кадрэ-республика (ТВ "Розовая чайка") 6+ 09:15 Охота и рыбалка в Якутии 16+ 09:45 Дойдум дьоно ("Тапта" ТВ) 6+ 10:00 Күнчээн 0+ 10:30 Чэгийн 12+ 11:15 Истинг идьит 0+ 12:00 Шаги к музыке 6+ 12:30 Продвижение 6+ 12:45 Ыраах-чугас аймактарбыт ("Борогон" ТВ) 6+ 13:00 Байанай 12+ 13:30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 14:15 ТВ-спорт: Чемпионат РС(Я) по смешанным единоборствам ММА 6+ 15:15 Будем вместе 12+ 15:30 Байанай 12+ 16:15 Саха санаата 6+ 16:45 Дойдум дьоно ("Абий" ТВ) 6+ 17:00 Сардаана 6+ 17:30 Байанай 12+ 18:00 Күнчээнгэ эбэрдэ 0+ 18:15 Истинг идьит 0+ 19:00 Геван 6+ 19:30 Гаврил Чиряев төрөөбүтү 90 сылыгар 20:30 Якутия. День за днем 12+ 21:15 Сардаана 6+

ПЯТЫЙ

05.35 Мультфильмы 09.00 Сейчас 09.10 "Истории из будущего" с Михаилом Ковальчуком 0+ 10.00 Х/ф "Блондинка за углом" 16+ 11.40 Х/ф "Где находится Нюфелет?" 16+ 13.20 Х/ф "Собачье сердце" 16+ 16.00 Место происшествия. О главном 17.00 Главное 18.30, 19.35, 20.30, 21.30 Т/с "Гетеры майора Соколова" 16+ 22.30 Х/ф "Туман-2" 16+ 23.25, 00.05, 00.50 Т/с "Туман-2" 16+ 01.35, 03.10 Х/ф "Вариант "Омега" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Библейский сюжет 0+ 09.35 Х/ф "Доктор Калужный" 0+ 10.55 Д/ф "Вспомяная Юрия Германа" 0+ 11.35 Большая семья. Гедиминас Таранда 0+ 12.30 Пряничный домик. "Бурятский костюм" 0+ 13.00 Д/с "Нефронтовые заметки" 0+ 13.25 Д/ф "Все можно успеть" 0+ 14.05 Спектакль "Маскарад" 0+ 16.20 Больше, чем любовь. Любовь Орлова и Григорий Александров 0+ 16.55 Х/ф "Весна" 0+ 18.40 Романтическая романса 0+ 19.35 Д/ф "Елена Соловей. Преображение" 0+ 20.05 Х/ф "Раба любви" 0+ 21.35 "Белая студия" Михаил Ефремов 0+ 22.20 Х/ф "Юг" 0+ 00.00 Радиоход 0+ 00.55 Д/ф "Зог и небесные реки" 0+ 01.50 Д/ф "Абулькасим Фирдоуси" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 04.10, 00.15 М/с "Покой" 06.00 М/с "Свинка Пеппа" 07.00 Детская утренняя почта 07.30, 08.30 М/с "Маленькие роботы" 08.00 Школа Аркадия Паровозова 09.40 Воображариум 10.05, 19.40 "Союзмультфильм" представляет 10.55 НЕОвечеринка 11.25 М/с "Поезд динозавров" 13.15 М/с "Кампикси" 14.50 М/с "Непоседа Зу" 17.00 М/с "Всё о Розы" 18.20 М/ф "Динотопия. В поисках солнечного рубина" 19.30 Спокойной ночи, малыши! 21.10 Мода из мода 12+ 21.40 Т/с "Семейка из Баррен-Баррена" 01.15 М/с "Непоседа Зу" 02.35 М/с "Поезд динозавров"

Воскресенье, 5 апреля

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Т/с "Страна ОЗ" 16+ 08.10 Армейский магазин 16+ 08.45 Смешарики. ПИН-код 08.55 Здоровье 16+ 10.15 Непутевые заметки 12+ 10.35 Пока все дома 11.25 Фазенда 12.15 На 10 лет моложе 16+ 13.00 Теория заговора 16+ 14.10 Коллекция Первого канала 17.45 Вечерние новости 18.00 Точь-в-точь 16+ 21.00 Воскресное "Время" 22.30 Евровидение. 60 лет 00.15 Х/ф "Дежавю" 16+ 02.35 Х/ф "Здоровый образ жизни" 12+ 04.25 Контрольная закупка

РОССИЯ

05.15 Х/ф "Поворот" 07.20 Вся Россия 07.30 Сам себе режиссер 08.20 Смешопанорама 08.50 Утренняя почта 09.30 "Сто к одному". Телеигра 10.20, 14.20 Вести-Москва 11.00, 14.00 Вести 11.10, 02.40 Россия. Гений места 12.10, 14.30 Сместья разрешается 15.00 Один в один 12+ 18.00 Х/ф "Вернётся - поговорим" 12+ 20.00 Вести недели 22.00 Воскресный вечер 12+ 00.35 Х/ф "Южные ночи" 12+ 03.40 Планета собак 04.15 Комната смеха

НБК САХА

07:00 Чэгийн буол! 6+ 07:15 Санаалар 12+ 08:00 Тыынаахтар умнубат сымара 6+ 08:30 В кадрэ-республика (ТВ "Ленск") 6+ 09:00 Дойдум дьоно ("Нурба" ТВ) 6+ 09:30 Прогресс 6+ 10:00 Күнчээн 0+ 10:30 Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11:15 Истинг идьит 0+ 11:45 Sakha-card 6+ 12:00 Вестник образования 12+ 12:15 Аал-луук мас 6+ 12:30 ТОК 6+ 13:30 Якутия. День за днем 12+ 14:15 ТВ-спорт: Чемпионат РС(Я) по смешанным единоборствам ММА 12+ 15:15 Сэргэлээхэ сэһэргэниэх 6+ 16:00 Байанай 6+ 16:30 Дойдум дьоно ("Бэрдигэс" ТВ) 6+ 17:15 Тарбаахытын астыаха 6+ 17:45 Дойдум дьоно ("Панорама" ТВ) 6+ 18:00 Истинг идьит 0+ 18:30 Геван 6+ 19:30 ТОК 6+ 20:30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 21:15 Байанай 16+ 21:45 Дойдум дьоно ("Сунтаар" ТВ) 6+ 22:30 "Олох ситимэ" концерт 6+ 23:30 Кинозавод 6+

ПЯТЫЙ

05.35 Мультфильмы 09.00 Сейчас 09.10 "Истории из будущего" с Михаилом Ковальчуком 0+ 10.00 Х/ф "Блондинка за углом" 16+ 11.40 Х/ф "Где находится Нюфелет?" 16+ 13.20 Х/ф "Собачье сердце" 16+ 16.00 Место происшествия. О главном 17.00 Главное 18.30, 19.35, 20.30, 21.30 Т/с "Гетеры майора Соколова" 16+ 22.30 Х/ф "Туман-2" 16+ 23.25, 00.05, 00.50 Т/с "Туман-2" 16+ 01.35, 03.10 Х/ф "Вариант "Омега" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Праздники. Вербное Воскресенье 0+ 09.35 Х/ф "Дела сердечные" 0+ 11.05 Борис Барнет 0+ 11.35 Россия, любовь моя! "Сойлуты - аборигены Саян" 0+ 12.00 Гении и злодеи. Осип Сенковский 0+ 12.30 Д/ф "Зог и небесные реки" 0+ 13.25 "Пешком..." Москва деревенская 0+ 13.55 Что делать? 0+ 14.40, 01.40 Д/ф "Неаполь - город контрастов" 0+ 14.55 Кто там... 0+ 15.25 Война на всех одна 0+ 15.40 Х/ф "Солдат и слон" 17.00 Контекст 0+ 17.40 Инна Макарова - крупным планом 0+ 18.45, 00.55 Сокровища ЗИЛА 0+ 19.30 Острова 0+ 20.10 Х/ф "Забывая мелодия для флейты" 0+ 22.25 Золотая маска - 2015 г. Вечер балетов Иржи Килиана 0+ 00.15 Д/ф "Поднебесная архитектура" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-Скок Команда 04.10, 23.35 М/с "Пожарный Сэм" 05.00, 00.25 М/с "Черепашка Лео" 06.00 Всё, что Вы хотели, но боялись спросить 06.25, 07.30 М/с "Белка и Стрелка. Озорная семейка" 07.00 Премьера! "Горячая десятка" 08.20 М/с "Кампикси" 09.55, 19.40 "Союзмультфильм" представляет 10.55 Секреты маленького шефа 11.25 М/ф "Корабль сокровищ" 12.35 М/ф "Привередливая мышка" 12.45 М/с "Маленькие роботы" 14.25 М/с "Сорванцы" 17.00 Почему-то 19.05 М/с "Маша и Медведь" 19.30 Спокойной ночи, малыши! 21.10 Мода из мода 12+ 21.40 Т/с "Семейка из Баррен-Баррена" 01.15 М/с "Непоседа Зу" 02.35 М/с "Поезд динозавров"

— Реклама —

Продаю

1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкалах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. 8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55. Частный дом с усадьбой в с.Антоновка, электроотопление, рядом школа, детсад, магазин, можно в рассрочку. 8-914-109-56-72.

За умеренную цену: аппарат для мойки машины, набор ключей САТА, компьютерный стол, фреза, шлифмашина ленточная. Все в отличном состоянии. 8-914-109-56-72.

Б/у квартира в каменном общежитии по ул.Ст.Васильева №129 (3 комнаты в секции, 49 кв.м., 2 этаж, солнечная сторона), цена 1 млн. 800 тыс. руб. Тел. 2-30-08, 8-914-299-08-10.

Холодильник Индезит - 15000 руб., стиральная машина на 7 кг. - 5000 руб., микроволновая печь + пароварка - 3000 руб., булчут ыт оболоро (атыырдар). Тел. 2-54-26, 8-914-114-13-13. МТЗ-82 1984 с. онохук, сүүрэ сылдыр, бульдозердаах, лебедкалах, стоговозтаах, саппаас чаастаах. Тел. 4-12-13. Участок в местности Лэппириэн с.Антоновка, свидетельство о праве имеется, можно через мат. капитал. 8-967-910-75-59.

А/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". 8-967-910-75-59.

Нурба к. киинигэр турар 2 хостоох, т/х, мизэбэллээх квартираны, иккис этээс, сылаас, балконнаах. 8-914-294-02-36.

А/м Chevrolet Lacetti 2010 г.в., ОТС, цвет серебристый, АКПП, пробег 20 тыс. км., Webasto, сигнализация, камера заднего вида, тонировка, кожаные чехлы, защита картера, увеличенный клиренс + шипованная зимняя резина, лобовое стекло. 8-914-268-44-74.

А/м Нива 2003 г.в., инжектор, ОТС. 8-914-268-44-74.

Сено. Тел. 3-62-50, 8-968-150-69-97.

Двиз холлобоһун, Убайаанна турар, көһөрөн ыларга бэлэм. Тел. 4-57-20 Васильев.

Ларь морозильный Бирюса 355 за 25 тыс. руб. 8-924-165-32-39.

Дрова-шырок, выдается квитанция, 9 куб. - 10 тыс. руб. 8-914-229-19-14, 8-924-464-33-92.

4-хкомн. б/у кв.-ра, 70 кв.м., с большой лоджией, гараж, баня. За 2 млн. 8 тыс.руб. (торг) по желанию мебель. 8-914-104-70-09.

Испаритель морозильной камеры от холодильника Индезит, новый, в упаковке. 8-968-154-81-42.

1-комнатную б/у квартиру в Амакинке, после ТСЖ, с косметическим ремонтом, готова к заселению, очень теплая, горячая/холодная вода, 2-й этаж, имеется теплица, огород, рядом д/сад, магазины, хорошие соседи. 8-914-231-84-

Руководителям организаций и предприятий МО "Город Нурба"

Администрация МО "Город Нурба" объявляет сбор предложений на идею реконструкции городского Парка культуры и отдыха.

В предложениях надо учесть интеграцию парка и его городского окружения, учитывать природный ландшафт, стиль, национальный колорит, эстетичность.

Просим предоставить ваши пожелания в срок до 15 апреля с.г.

Улуус олохтоохторун истиитигэр!

Нурба улуунун, Хорула нэһилиэгин бочуоттаах олохтообо, Учууталлар учууталлара, спорт энтузиаста Фндоров Е.П.-Хорула Дьөгүөр сырдык кэриэтигэр аанньыт киинигэ сүрэхтэниитигэр муус устар 2 күнүгэр 15 ч. Убайаан орто оскулатыгар ыгырабыт.

Тэрийэр кэмтиэт.

Убүлүөйгэ ыгырабыт!

Бу дьыл муус устар 3-4 күннэригэр Н.И.Кочнев аатынан I Хагалас орто оскуолата тэриллибитэ 85 сыллаах үбүлүөйүгэр оскуоланы араас сылларга бүтэрбит выпускниктары ыгырабыт.

Оскуола администрацията.

заморожена, пробег при покупке 52 тыс. км., сейчас 59 тыс. км., цена 600 тыс. руб., небольшой торг, обмен не предлагать. 8-914-101-65-00. Новые 2 серии плотные шторы с рисунком розы (ш. 2,66, дл. 2,83), новые 2 коричневые плотные шторы с рисунком "Золотистый колос" (ш. 2,46, дл. 4,76), коричневое б/у покрывало с оборками (ш. 2,65, дл. 2,20), длинный жен. плащ из нат. кожи для перепошива. 8-914-286-36-63.

Антоновка Крахмальнайыгар өрүс үрдүгэр турар уһайбаны кытта (1500 кв.м.) холлобоһо бүүпүт дьизэ (69,9 кв.м.) биригэ турар гарахтаах атыылар. Сыаната 500 тыһ. солк. 8-962-731-51-68.

8 уонна 12 саастаах быйыл саас төрүүр үчүгэй туруктаах уулаах бизэлэри атылыбын. Сыаната 75 тыһ. солк., хас биридирит. Тел. 2-52-67, 8-914-298-17-27.

Учүгэй протектордаах Gorgiant Off-Road 235/75 R15 УАЗ келүөһэтэ. Дисккэтэ, хаамырата барыта сабыс-сага. 8-914-232-49-26, 8-964-429-18-54.

Продаю или обменяю на меньшее а/м Suzuki Escudo 1998 г.в. 8-964-422-39-39, можно вагсап.

Суһаллык бу күннэргэ сылгы этин биир атабы кэлин өттүн атылыбын. Ыйааһына 20 кг., 1 кг. - 350 солк. Атыыларга тиэтэйн. Тел. 3-14-28.

Ийбэит тэнэ саныр убаастыыр киһибит, ыраах Молдавиятан төртүттээх үлэ, медицина бэтэрээнэ ШУЙКА Вера Ивановна ыарахан ыарыыттан кун сириттэн барытынан аймактарыгар, билэр дыонноругар курутууан туран ийитиннэрэбит.

Оҕолоро, сизнээрэ, аймактары.

Биригэ үлэлээбит кэллигэбит, Василий Федорович кэргэнэ Вера Ивановна эмискэ ыалдьан орто дойдуттан барытынан оболоругар, аймактарыгар кутурбамытын биллэрэбит. МКУ "ИСУ" кэлкитибэ.

Тапталлаах тумус туттар бырааппыт, убайыт, Хангаластан төрүүттээх Өлөөн олохтообо ДМИТРИЙ уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн динир кутурбамытын тириэрлэбит. Дьокуускайтан Соломон, Евдокия Петровтар, Петр Петров, Валентина, Николай Александровтар, Семен, Людмила Петровтар.

Убаастыыр табаарыстарбытыгар Павел Прокосевичка, Раиса Васильевнага бырааттара Дмитрий уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн динир кутурбамытын тириэрлэбит. Дьокуускайтан Соломон, Евдокия Петровтар, Петр Петров, Валентина, Николай Александровтар, Семен, Людмила Петровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Күндү биригэ төрөөбүт быраатым, Акана олохтообо КЫЛЫЯРОВ Дмитрий Прокосевич уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүн туһунан бары билэр дьоммуттар, аймактарытыгар диниргини курутууан туран ийитиннэрэбит. Убайа Павел Прокосевич, санаһа Раиса Васильевна, Кылыяровтар.

Кылаабынай редактор Дорозеева Л.К. НЬУРБА

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сүлүүсүбатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта. ПИ № ТУ 14-0240

Тэрийэн таһаарааччы: Саха Республикатын "Нурба улуунун "Нурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара" Автономнай тэрилтэ Редакция, тэрийэн таһаарааччы, типография аадырыһа: Нурба к. Ленин уул., 37. Хаһыат сэрэдэбэ, субуотара таһсар.

Телефоннара: Редактор-директор - 2-33-32. Компьютернай отдела - 2-32-65. e-mail: redakcia06@mail.ru

Индекс: 54880 Тираж 1689. Сыаната - 20 солк. Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига 16 ч. Бэрилинэ 16 ч. 06.03.2015 с.

НЬУРБА

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаҥыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– Ньурба – мин куоратым –

Туһалаах кэпсэтии табыста

Форум аһарыгар Ньурба к. баһылыга А.М.Инокентьев, форумга барар кэпсэтиилэргэ олобуран, өрөспүүбүлүккэ кыра куораттар сайдалларыгар туспа көрүү, сыһыан олохтоохтаабын, үбүлээһин оҥоһулуохтаабын этэн туран, үлэ ханнык хайысханан барыахтаабын дьүүмлэхтэргэ ыҥырада.

Улуус баһылыга Б.Н.Попов Ньурба к. баһаарыны эрэйэр боппуруостарынан сылы эргиччи үлэлиир ууну аһардар систиэмэлээх коллектор тутууга, пааркаба Мельник күөлүн кытта киһи үрдүнээби Антоновка бааһынатын холбоон кэлимник сайыннарыы, Нюрбинка үрэх сүннүн рекультивациятын уонна куорат көстүүтүн тупсарыыга газоннай културу уонна градостроительнай ирдэбиллэр тизмэбэ киэн кэпсэтии табыста. Тутуу министриэтибэттин бырайыактааһынна уонна тутууга департаментин отделын салайааччыта С.А.Сергеев, Баайга-дуолга уонна сиргэ сыһыаннаһыларга министриэтибэтибэ сиргэ сыһыаннаһыларга департаментин салайааччыта Н.Н.Пахомова, "Якутпроект" институт гендиректэри И.И.Шишигин, "Сахапроект" институт бэрэстэбиитэлэ Т.К.Герасимов, СӨ Архитектордарын сойууһун бэрэстэбиитэлэ, архитектура кандидата И.Д.Алексеева у.д.а. иһитиннэри оҥордулар. "Архитектура уонна куорат тутулуутун боппуруостарын норму-быраап өтүгүн сүрүннээһингэ уларыйылар", "СӨ куораттарын уонна дэрэбинэлэрин сана мөссүүннэрэ - сайдыи инструмента" уонна "Куорат дизайн. Хаачыстыбалаах эйгэни үөскэтиигэ куорат түмсүүлэрин оруоллара" сизкийэлэр үлэлээтилэр. Тустаах салайааччыларга тутуу, бырайыактааһын эйгэтигэр, сир кытта үлэбэ у.д.а. үгүс наадалаах сүбэ-соргу бэрилиннэ.

Тыл эппиттэр санаалара биир: ханнык баһарар куорат бэйэтэ "сайдар туочукалаах", туспа көрүҥнээх имиджтээх буолуохтаах. Ураты бодомто инженерней хааччыыы эбийиэктэригэр - водозабора, канализацияба, ууну аһардар систиэмэбэ туһаайыллыахтаах. Инженерней инфраструктура урууттаан сайдыахтаах. Бу кыһалбалар баһаарылла иликтэринэ, Ньурба к. сайдыыта бытаарар. Канализационнай-ыраастыы систиэмэ (КОС) тутууга 10-тан тахса сыл устата туруоруллан кэллэ. Өрөспүүбүлүкэ улуустар кииннэрин проблемаларынан улаханнык дьарыктамматтын кэриэтэ. Мэр А.М.Инокентьев эппитинэн, "Дьобус куораттар" федеральной тус сыаллаах бырагыраама кырата 50 тыһ нэһилиэн-нээлээх куораттар хапсалларын быһытынан, Ньурба к. киирсэрэ кыаллыбат. Өрөспүүбүлүкэ Үтө дьыалаба хамсааһынны эбийиэктэригэр куорат диэн киллэрбэтэр. Ньурба к. киин быһытынан сайдарыгар алмаастан киирэр үптэн үбүлэнэр тус сыаллаах муниципальной бырагыраама баар буолуохтаах, эбэтэр СӨ бырагырааматыгар киирэ сатыахтаахпыт.

2014 с. алтынны 22 к. куорат Сэбиэтэ Ньурба к. генпланын бигэрэппитэ. Генплан быһытынан, Ньурба к. аллараа өттүгэр КОС уонна үөһэ Убайаан анараа водозаборт тутулуохтаах. Генпланга олобуран, аны кварталларынан тутуу сиһилии былаана ырытан оҥоһулуохтаах. Ол кур-

дук, Дьобуускай куорат, онтон Дьобуускай куораттаабы уокурук генплана оҥоһуллубутун кэннэ, 10 мөл. солк. суумаба Дьобуускай к. киин чааһын сиһилии былааннааһынны бырайыага оҥоһуллубут, онтон кварталларынан тутуу саҕаламмыта. Билигин Дьобуускайга кэлимник тутуу күүскэ барар буолла.

Олорор дьэ културута кириэхтээх, тизгэнтэн саҕалаан хайдах оҥосторбут, дьэбитин хайдах киэргэтэрбит. Куораттын ологорго тупсабай уонна табыгастаах гына оҥорорго бары кыттыах тустаахпыт этилиннэ. Быйылгы сылы куорат дьаһалтата Тупсаран оҥоруу сылынан биллэрдэ. Куорат эйгэтигэр олоруу културута хас биридди дьэйттэн саҕаланан ингэрэгэ, киллэрэргэ үлэлиэххэ наада.

Куораты Дьобуускай холобурунан хайдах тупсарыаха, киэргэтиэххэ сөбүн слайдарынан уонна киинэ курдук көрдөрөн кэпсэтилэр. СӨ Архитектордарын сойуустара үчүгэй идийэлэри, бырайыактары сыймайдаан талар туһуттан, араас архитектурнай куонкурустары тэрийэр. Ханааллары тупсаран оҥорууга ыыппыт куонкурустар Арасыйыба кытта биллибит, бырайыактарын Москва илдьэн көрдөрүттэр. Технопарк тутуутугар куонкуруска 19 бырайыак кирибит. Саха сиригэр автономия тэриллиттэ 100 сылыгар "Саха сирин техно-паарката" тутулуохтаах.

Ньурбаба Олонхо ыһабын, Манчаары оонньууларын курдук улахан суолталаах түгэниэри туһанан, урут олонор ааспыт биллилээх дьону, буолан ааспыт бэлиэ түгэниэри үйэтитэн куораты киэргэтэргэ сүбэлээтилэр. Атын сирдэргэ оҥоһуллубуту үтүктүбэккэ, бэйэ киһини толкуйдууртубулар наада ыһылынна. Ол курдук, Ньурбаба элбэх историческай түгэниэр бааллар: ньурбалар төрүттэрэ Ньурбакаан Ньурбаба кэлиитэ, Ньурба күөлүн хорон түһэри, Антоновканы нууччалар кэлэн төрүттэбиттэрэ у.д.а. Ландшафтнай өттүнэн үлэни ыһтарга Ньурба буора үчүгэй буолан табыгастаах.

"Domack Якутия" фирма салайааччыта М.К.Иванов кутуу декоративнай тротуар оҥороллорун туһунан кэпсээтэ. Биир дойдулаахпыт, СӨ Архитектордарын сойууһун эппиэттир сөкүрэтээрэ Л.В.Лукина дьэ кэргэниинэн "Эркин" архитектурнай-былаанныыр бюро оҥорбут үлэлэрин билиһиннэрдэ. А.В.Антипина оҕо былаһаакатын, паарка-саад бырайыагы оҥорбутун көрдөрдө. Киһи бииргэ үөрэммит Н.Баишевтыын кыттыгас Ботаническай саад бырайыактара Уһук Илин куонкуруһугар үрүн көмүс мэтээлгэ тиксибит. Норуот маастара А.П.Давыдов паарканы киэргэтиигэ Ньурбакаан оҕолорун кытта көһөн иһэрин оҥороору гынарын, хайдах быһылаахтык оҥоһулуохтаабын толкуйдаабытын эттэ. Киһи Куочайга I гаа сирин анатан, саха итэҕэлин кытта сибээстээх туризм миэстэтин оҥорор бы-

лааннаабын иһитиннэрдэ.

Быйыл Тупсаран оҥоруу сылын чэрчитинэн чааһынай-судаарыстыбаннай бииргэ үлэлээһин быһытынан Ньурба к. II сквер тутулан үлэбэ кириэхтээх. Геологтар сквердэрин тутууга Амакинская экспедиция көмөлөһүөх буолбут. А.Я.Овчинникова аатынан сквер тутууга ССЭРНУ бырагырааматын үбүттэн 3,2 мөл. солк. көрүллүбүт. "Татыйына" фирма А.П.Алексеев-Боһуут скверин тутуох буолбут. Ньурба оборонатын пааматынныга эмиэ сквер буолуоҕа. "Мин мантан сэриигэ барбытым" өйдөбүннүк миэстэтэ саҕардыллан, көбөрдүүтэ оннунан хаалларыллан, болуосса ортотунан фонтаннаах буолуоҕа. "Сирпэ уонна өтүгэ" пааматыннык сирэ кэнэтиллэн, эмиэ сквер оҥоһулуоҕа. Авиатордар сквердэтэ тутулуоҕа: ортотугар бөртөлүөттээх, оҕо оонньуур былаһааккалаах, олодуу мустаах-сибэккилээх. Ньурба механикатордарыгар аһаммыт "Фордзон" тыраахтыр умайыт меллуун оннугар көһөрүллэн, эмиэ олобурудаах, мустаах-сибэккилээх сквер буолуоҕа. Ньурба к. кириин бэлиэтэ саҕардан оҥоһулуоҕа. ЗАГС таһыгар таптал уонна сөбүлээһини сквер тутулуоҕа, кэлин Н.И.Харитонов-Чуорбюна оҥоһулан туруоруллара былаанналар.

ХИФУ 6 кууруһун устудьуона Н.Трофимов "Ньурба к. културунай-уопастыбаннай киинэ" бырайыагы билиһиннэрибэтэ интэриһи тарта. Манна кыраайы үөрэтэр музей, бибилэтиэкэ, тыһаатыр, медиатека биир комплекс буолан, Антоновка уонна Ньурба к. икки ардыгар баар буоларын курдук толкуйдаабыт.

И.Д.Алексеева эппитинэн, Ньурба куорат брендин көрдөөһүнү, култура уонна сыннылан пааркатын саҕардан оҥорорго анаан, Ньурба к. олохтоохторуттан идийэлэр хомуллаллар. "Бырайыак оҥорорго эһиги сиргитигэр туох баар буолуоҕун, туту көрүөххүтүн баһарабыт, ол туһунан эһиги санаагы истиихпитин баһарабыт", - диэтэ киһи.

Мэр солбуйааччыта Л.С.Ким Ньурба к. гербэтин уонна былааһын эскиһин оҥорууга, куорат пааркатын саҕардан оҥорууга уонна Ньурба к. брэндин айыыга куонкурустар балаһыанналарын билиһиннэрдэ. 2014 с. кулун тутар 25 к. саҕалаан ыам ыйын 25 к. диэри аһаас куонкурустар биллэриллэллэр. Куонкурустар балаһыанналары сонуннары маасса-байдык тарбатар сирэстибэлэргэ уонна Ньурба к. дьаһалтатын сайытыгар тахсыба. Баччаанга диэри РФ Геральдика сөбүтүнэн бигэрэтиллибит, Реестргэ киллэриллибит гербэтэ уонна

былааба суох олордубут, куорат Ньурба оройуонун гербэтин туттан кэллэ. Бу куонкурса Ньурба к. географическай, историческай уонна културунай өрүттэрэ учуоттаныахтаахтар.

Форумга куорат салайааччылары А.М.Инокентьев уонна Л.С.Ким СӨ Архитектордарын сойууһун кытта бииргэ үлэлиир туһунан сөбүлээһини түһэрсэргэ эти киллэрдилэр. Тэрээһин Дьобуускайтан кэлэн кыттыбыт Форум кыттылаахтарыгар куорат баһылыгын Махтал суруктарын туттарынан түмүктэннэ.

Ким дьэйтэ-уота хааччылыылаах, олорор сирэ тупсабай, үчүгэй оҥоһулаах буоларыгар баһарабыт буолуоҕай. Төһө да кириисис сатыылаата, үп-харчы кырыымчык диэбиппит иһин, олорор түөлбөтү ыраас, чөкө уонна кыраһаба кэстүүлээх буолара бэйэбититтэн тутулукутаах. Үчүгэй хаһаайын хайдаба тизгэнииттэн биллэр диэбиккэ дылы, Ньурба куоратпытын уобарастан эттэххэ, биир улахан тизгэниэ кэриэтэ буолуоҕа. Куорат сана салалтата быйыл Тупсаран оҥоруу сылын биллэрэн, үлэбэ күүскэ ылсан эрэр. Бу ситиһиилээхтик олоххо кириитэ куорат олохтоохторо бары бүттүүн туруннахтына эрэ кыаллыаба.

Геннадий АНТОНОВ.

– Сонуннар –

Дьахталлартан ытыыга бастакы маастар

Күммүт уһаан, саас кэлиитин илдьитин кытта дьүөрэлэһэн, биһиэхэ, хаҥаластарга, үрдүк үөрүү тосхойдо.

Сиһилии кэпсээтэххэ, биһиги нэһилиэккэ спортинтан саҕалаан, буулдунан ытыы күүскэ сайдан эрэр. Спортинг улахан ороскуоттаабын иһин, буулдунан ытыыга көспүппүт. Билигин оскуола физкультуруура учуутала Васильев А.К. дьарыктыыр. Оҕолор систиэмэлээхтик дьарыктанан, оройуонга, өрөспүү-

бүлүккэ араас күрэхтэһиилэргэ кыттан, разрядтарын үрдэтинэлэр.

Онтон үтө сонуммут, үрдүк үөрүүбүт - Хаҥалас оскуолатын выпускницата, СВФУ физкультура уонна спорка институтун 2-с кууруһун устудьуона Осипова Вероника Сергеевна бу күннэргэ буулдунан ытыыга СӨ спорка маастара буолла. Кулун тутар 6 күнүгэр ытыылыбыт республиканскай турнирга, ирдэнэр 400 очукуоттан 389-н табан,

маастар нуорматын эрэллээхтик толордо.

Вероника дьулуһан туран, 4 кылаастан ыла ытыынан дьарыктаммыта. Элбэх күрэхтэһиилэргэ үрдүк ситиһиилэрдээх. Оройуонмутугар, нэһилиэкпитигэр ытыыга бастакы маастар кыыс буолла. Өссө да маастардар тахсыахтарыгар эрэл баар.

Нэһилиэгин дьонно кыыспытыгар туйгун үөрөбү, кытаанах доруобуйаны өссө үрдүк ситиһиилэри баһарабыт. Улахан махтал төрөппүттэригэр, Вероника ытыыга баһатын, дьулуурун өйдөөн, күүс-көмө, өйөбүл буолалларыгар.

НИКОЛАЕВ Н.Д.

Кыайыы 70 сылын көрсө хайыһар эстафетата

Кулун тутар 20 күнүгэр "АЛРОСА-Ньурба" аһаас акционернай тэрилтэ хамаандата уонна шефтэһэр Ньурбакаан, Сүлэ, Дьикимдэ орто оскуолаларын хамаандаларын икки ардыларыгар Кыайыы 70 сылын көрсө хайыһар эстафетата көхтөөхтүк ытылынна.

Күрэх икки этаптан турда: хайыһарынан сүүрүү уонна пневматическай бинтиэпкэнэн ытыы, иннэ гынан куоталаһы биатлон усулуобуйатынан барда.

Күрэхтэһии түмүгүнэн Сэмэн Сюльскай аатынан Сүлэ орто оскуола бастакы миэстэни ылан кубогунан уонна сыаналах бэлэһинэн наһарадаланна.

"АЛРОСА-Ньурба" региональной отдела.

Манна Манчаары бүтэниг 11 сылын олох үтүгүн, дьол-таптал дьон тугун билэн дуоһуя олоһубута. Өлбүтүн кэннэ кыэн Малдыбар Эбэтин кытытыгар кини көмүс унгоба туруордуллубута. Бу сибэтиэй унгооха сүгүрүйэ Мэнгэ-Хангалас уоланнара: улуус баһылыга Николай Старостин, улуус депутаттарын сүбэтин бэрсээдээтэлэ Андрей Находкин,

– Олохтоох салайыныы –

Манчаарыга сүгүрүйдүлэр

Мэнгэ-Хангалас күннэрэ Малдыбар нэһилиэгэр салбаннылар. Сахалар национальной дьоруойдара, аатырбыт Баһылай Манчаары быйыл төрөөбүтэ 210 сылын көрсө мэнгэлэр улахан анал бөлөхтөрө кулун тутар 27 күнүгэр Малдыбар нэһилиэгэр айаннаата.

нэһилиэк баһылыктара, управление салайааччылары тийбиттэрэ. Күн бастагы аңарыгар Малдыбар оскуоланын үлэтин, оҕолор онһукуларын быыстапкатын, оскуола музейин көрдүлэр-иһиттэр. Салгыы оҕолордун, нэһилиэк олохтоохторунаан көрсүһүү ыгыттылар. Саха сиригэр икки бөдөн улуустарын ситимниир, холбуур бэртээхэй интэриэһинэй өрүттэри, историческэй түгэннэри ахтан аастылар. Истин-иһирэх кэпсэтии кэннэ Манчаары унгобар айанга

турдулар. Миэстэтигэр тийэн көрсүһүү сиэрин-туомун кэннэ Мэнгэ-Хангалас аатырбыт олонхоһута, алгысчыта Петр Тихонов улахан сүгүрүйүү алгыһын онордо, мэнгэ быарынан, этинэн алгыс кыттылаахтарын күндүлээтэ. Малдыбар нэһилиэтин баһылыга Никита Иванов Манчаары Баһылай туһунан кырдыбастар кэпсээннэриттэн, номох буолбут түбэлтэлэриттэн олус сэргэх, бэртээхэй сырдатты онордо. Мэнгэ-Хангалас бөлөбө анал сыалын толорон, Манчаары Баһылай көмүс

унгобар сүгүрүйэн, астына-дуоһуя дойдунулар туруннулар. Биригэ үлэлэһи тиһигин быспакка барарын салбаан нур-

балары хардарыта ыалдытты ыһырдылар. "Ньурба оройуона" МО пресс-сулууспата.

– Кыайыы 70 сылын көрсө –

“Мин фронтга кирбиим”

Ньурба куорат дьаһалтатыгар сэргэх көрсүһүү буола. 66 саастаах экстремал-сүүрүк Наумов П.С. Ньурба дьонун-сэргэтин кытары көрсүстэ.

бобон массажа анаабыттар. Оттон-мастан тутуһан массаж тийэр этим. Массаж киһиэхэ туһалааһын онно билбитим. Эккин-хангын бөбөрөгөтөн хамсанар-имсэнэр буолааһына, ыарыттан босхолонуооха сөп эбит дьон өйдөбүл кирибитэ. Бу манньк туруктаах сылдьан киһи буолуо суохпун дьон санааттан, ыарыларбыттан босхолонуооха дьон бэйэм күстээх санаа ылыммытым. Кыраттан сабалаан күннээби дьарык онгостомун, уонча сыл утумнаахтык дьарыктаныы кэнниттэн, дьэ иһигэр-таһыгар кыраттан сабалаан лааркаба, стадионна сүүрэр буолбутум. Сүүрүүнэн дьарыктаныахпыттан улам-улам тугум да ыалдыбат буолан барбыта. Бэйэм баҕабынан дьарыктанан доруобуйабын лаппа туспар-бытым.

Табаарыстарым миигин өйөөннөр спорка сыһарбыттар. I Маай бырааһын-ныгар сүүрүүгэ ыһырбыттар. Бу кэнниттэн күрэхтэргэ кыттан бардым. IV, III, II-с миэстэттэн сабалаан 10, 20, 30 км холку собурук сүүрэр буолтум. Аны классическай марафон сүүрүүтүн боруобалаатым. Аан бастаан Королёв куоракка классическай марафонна кытытыбытым. 50 сааспар маастар нуормалаах сүүрүүгэ кыттаммын Саха сиригэр спордун маастара ааты ылары ситистим. Элбэх дьарыктаныы кэнниттэн 100 км сүүрүүгэ баҕа санаа кириэн, Европа чемпионатыгар кыттарга бэлэмнэнним. Араас омук дьонун кытары сүүрэммин, көрдөрүүм бүтэник да, инники да буолбатар, дойдубар мэтээллээх эргиллибитим. Россия күрэхтэһиитигэр суукканы быһа 24 час сүүрүүгэ бэйэм саастылаахтарбар V-с, иккис сырыбар III-с миэстэ буолулаабытым. 2005 с. Саха сиригэр хамаандатыгар кирисэн кыттаммын I миэстэни ылары ситистим. Ол самай улахан ситиһиим.

Кыайыы 60 сылыгар сүүрүүгэ кыттаммын мэтээлинэн наҕараадалаабытым. Дьокуускай - Уһунэ Дьааны - Өлүхүмэ - Хаандыга - Теплай Ключ маршруттарынан сүүрүүм кэнниттэн Саха сиригэр тас өттүгэр сүүрүүххэ дьон санаа кирибитэ. 2007 с.

Саха сирэ Россияны кытары холбоспута 375 сылыгар Байкал күөл собуруу уһугуттан Дьокуускайга дьэри 75 күн устата суолаһыиһэ суох сирдэринэн чэпчэкигэ суох сүүрүүнү онорбутум. Ол кэнниттэн икки буолан, Владимир Степановичтыын Мири-нэй, Удачнай, Ленскэй, Бэтинчэ, Ньүүйэ Сунтаар, Кэмэндээйи, сирдэригэр 40 хонук устата 2300 км туох да көмөлтөгө суох атахпыттан сүүрбүппүт.

2010 с. Улуу Кыайыы 65 сыллаах үбүлүгүгэр анаан Балтийскай муораттан Японскай муорага дьэри 12 206 км 6 ый 23 хонук устата сүүрбүтүм. Бу сүүрүүм кэнниттэн Интернет куоластааһын ыгыттылы-быта. Тас дойду, Россия, Саха сиригэр дьонноро миэхэ куоластааннар "Якутянин года" ааты ингэрэннэр, 7 бриллианнаах бастагы нүөмөрдээх мэтээлинэн наҕараадалаабытым. Гиннес рекордун кинигэтигэр киллэрэргэ сертификат туттарбыттар.

2014 с. Улуу Кыайыы буолуон биригэр сыл эрдэлээн Кыайыы 70 сылыгар Герой-куораттарынан: Санкт-Петербург, Великий Новгород, Ильмен, Ржев, Москва, Новороссийскай, Керчь, Севастополь куораттарынан маршрут онгостон 3850 км 70 хонукка сүүрэн Кыайыы 70 сылыгар анаатым. "Ситим" бөлөх (ген. директор Христофорова М.Н.) барыахпыттан кэлиэхпэр дьэри кэтээн көрөннөр, миигин Севастопольга Мария Николаевна көрсүбүтэ. Спортивнай комментатор Посельскай В.Ф. миигинин сибээстэһэ турбута. Севастопольга дипломнарынан наҕараадалаабыт-тара.

100-тэн таһа киһи ыһааһыннаах тэлиэскэбэр малбын-салбын: икки миэстэлээх балаакканы, уларыттар танаспын, аспын-үөлбүн соспунтан хаарлааһа, халта-раанга, 20-чэ хонугунан хаар уулуннааһына бырыы-бадаранга сүүрүөхтээхпин. Бүлүү бөлөх улуустарыгар сүүрүүм бары сүүрүү-лэрибиттэн климатическай усулуобуйатын самай ыарахан сүүрүү буолар. Мин сүүрүүм иннинэ программа онгостон, тийбит сирдэрбин каартаба бэлиэтэнэн, сылдыбыт сирдэрбэр бэчээт уурдарабын.

Спонсордарынан "Победа" фондата, үлэлиир тэрилтэм УПК-3 (инбэлииттэри үлэнэн реабилитациялыыр учебнай-производственной комплекс) буолаллар. Ыалдыр киһи санаатын түһэрэн ыһыктынан кээһиэ суохтаах. Доруобуйатын чөлүгэр түһэрэр сыалтан, биригэр өйдүөх тустаах: "Олох дьон хамсаныы, хамсанар буолааһына үйэн уһуур".

Көрсүһүүгэ "Ньурба куорат" дьаһалтатын баһылыга Иннокентьев А.М., улуустаабы бэтэрээннэр сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлэ Федоров К.В., куорат бэтэрээннэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Иванов М.И., КИРП-тан Семенов В.Г., Ньурба куорат түөлбөлөрүн салайааччылары, хаамынан, уһун дистанцияга сүүрүүнэн дьарыктанааччылар кыттыны ылылар. Бу иннинэ Октябрьскай нэһилиэк дьаһалтатын үлэһиттэрин, нэһилиэк аксакалларын, Ньурбатаабы колледжа уонна кырдыбастар дьылэрин үлэһиттэрин кытары көрсү-һүү онорбут.

Экстремал-сүүрүүк Наумов П.С. улуустаабы көрбөттөр уопастыбаларын бэрэссэдээтэлэ Николаев В.Н., көрбөттөр уопастыбаларын спортивнай инструктора Архипов Д.П. арыаллаатылар.

Кыайыыны уһансыбыттарга анаан

Абыйах хонугунан быысаһа, кулун тутар 30 күнүгэр Ленин болуоссатыгар эмиз биригэр айанныты кытта көрсүстүбүт. Бүлүүттэн эдэр велосипедист Матвеев В.Н. Ньурбага таарыйан ааста.

Матвеев Василий Никитич.

Василий Никитич бу сүүрүүтүн Кыайыы 70 сылыгар, кыайыыны уһансыбыт аһа саастаах дьонно, эһэтигэр Матвеев Василий Петровичка анаан велопробег онорорго санаммыт. Эһэтэ Василий Петрович сааһыран баран 1943 сыллаахха сэриигэ ыһырыллыбыт. Бресткэ Конев армиятыгар сылдьан Берлингэ тийиэ сэриилэспит. Эһэнгэ сэрииттэн дойдутугар эргиллэн, эйэлээх олобу үлэнэн уһансыбыт. Москва куоракка, ыам ыйын 9 күнүгэр Кыайыы 70 сылыгар анналаах өрөгөйдөөх "Бессмертный полк" параадыгар кыттар санаалаах, эһэтин мэтириэтин ильэ айаннаан иһэр. Дойду тэбэр сүрбүр Москвага дьэри 7000 км буоларын санаата.

Бу иннинэ Василий ааспыт сыл балаһан ыйыгар инчэбэй, силбиктээх кэмгэ Дьокуускайтан Бүлүүгэ дьэри 4 суукканан айаннаан кэлбитин, кыраалаан спартакиадаларга кыттарын этэр. Василий идэтинэн тиис бырааһа, Дьокуускай куорат олохтоо-бо. Киһи бу сүүрүүтүн ыччакка чөл олобу пропаганданыыр сыалтан, эдэр дьон олобу сыаналыылларыгар, бириэмэлэрин туһалаахтык атааралларыгар ыһыры таһааран велосүүрүүгэ туруммутун, киһи ханна да сырыттар чөл олобу пропагандалааччы быһытынан сылдьарын этэр.

Аһа саастаах Наумов Петр Семенович уонна эдэр киһи Матвеев Василий Никитич Улуу Кыайыы 70 сылыгар анаан сүүрүүлэрэ бар дьонно холобур буолар. Киһилэр дьыннээх чөл олобу пропагандалааччылар буолаллар. Уһун уһуруктаах сырылары эһэнгэ буоларыгар, ылыммыт күстээх модун санаалара туоларыгар баҕара хаалабыт.

Антонина СЕМЕНОВА.

Наумов Петр Семенович.

Петр Семенович 2014 сыллаахха атыр-дьях ыйын 4 күнүттэн алтынны 17 күнүгэр дьэри Кыайыы 70 сылыгар анаан Ильмен күөлтөн сабалаан Саха буюуттарын кэриэстээн, 4 тыһ.км кэринэ Севастополь куоракка дьэри сүүрэн бүтүн өрөспүүбүлүкэни аһа баран, аан дойдуну сөхтөрбүтэ. Бу сүүрүүтүн "Мин фронтга кирбиим" дьон ааттыыр. Киһи спорка хайдах кэлбитин туһунан кэпсээтэ:

- Мин кыра сааспыттан харахпынан олус мөлтөхтүк көрөр буоламмын, оҕо сааспар инбэлииккэ таһаарбыттар. Оҕо сылдьан уруһуйдуурбун сөбүлүүрүм, улаат-тахпына худоһунньук буолуом дьон ыра санаалаах этим. Ол ыра санаабын толорон Намнаабы художественнай училищега үөрэнэ кирибитим. Түөрт сыл үөрэнэн баран хайдах да худоһунньук буолар кыага суохпун өйдөөбүтүм. Оскуолаба уруһуй, черчение предметтэригэр учууталлаабытым.

Доруобуйам мөлтөх, сүрээрим ритмикэ-тэ кэһиллэн, ас буһарар уорганым, бүүрүм мөлтөөн, быраастар хамсанарбын даһаны

– Доруобуйа –

Куратордар ананнылар

Тыа сиригэр олохтоохторун доруобуйатын хаачыстыбатын туспарар сыалтан Киин балыыһа кылаабынай бырааһа А.Н. Андреева, администрация эмп үлэһиттэриттэн нэһилиэктэргэ куратордары анаата.

- Андреева А.Н. - кыл. быраас - Күн-дээдэ УБ, к.т. 2-23-16;
- Павлова Н.Н. - тэрийэр үлэбэ кылаабынай быраас солбуһааччыта - Чуукаар УБ (Өнгөдь ФАП-а), к.т. 2-40-97;
- Григорьев В.Н. - клиничко-экспертнай үлэбэ кылаабынай бырааһы солбу-йааччы - Хорула УБ, к.т. 2-36-34;
- Иванова О.В. - оҕо доруобуйатын харыстабылыгар кыл. бырааһы солбу-йааччы - Антоновка УБ (Ньурбачаан, Дьиикимдэ, Сүлэ, Нефтебаза ФАП-тара), к.т. 2-40-97;
- Федорова А.М. - ОКБ кылаабынай медсестрата - Маалыкай УБ (Хатыы, Малдыбар ФАП-ра), к.т. 2-31-67;
- Андреева Л.Н. - ОИМ начальнига - Чаппанда УБ (Дьаархан ФАП-а), к.т. 2-

35-38;

- Саввинова Н.С. - поликлиника те-рапевтическай сулууспатын сэбиэдиссэйэ - Маар УБ, к.т. 2 38-93;
 - Ефремова В.Н. - дьэ кэргэн быраа-һа - Марха УБ (Акана, Киров, Чкалов ФАП-ра), к.т. 2-38-93;
 - Самсонова Т.В. - Оҕо поликлини-катын сэбиэдиссэйэ - Хангалас ВА, к.т. 2-44-09;
- Убаастабыллаах бу үһэ ааттаммыт нэ-һилиэктэр олохтоохторо, эмтиир үлэбэ боппуруостардаах буолааһытына (меди-цинскэй чинчийэһин, санитарнай ки-ниискэлэри толоруу, балыыһага кириэр-гэ уочаракка туруу о.д.а) бу аһааммыт кура-тордартан ыйыталааһыт.

Киин балыыһа администрацията.

- Литература сыла -

Акцияба кыттыс!

ратура күннэрэ Горнай улууһугар ыгыттыгыгар нэһилиэнньэ акция туһунан истэн, саҥа ааһар кинигэ библиотекаларын тарбаныан сөбүн олус сэргээтилэр. Горнай улууһун баһылыга Никита Андреев, культура управлениетын салайааччыта Тамара Кесарева сертификат ылан, библиотекаба бэлэхтээн, ычат дьон ортоугар кинигэни ааһы элбиригэр бэйэлэрин кылааттарын киллэрдилэр. Оттон Куудуктан төрүттээх Петр Иванович Сидоров оодоото уонна оҕолор, аҕаларын кэриэстээн, 20 000 солк. суумалаах сертификаты Маалтааны нэһилиэгин библиотекатыгар бэлэхтээтилэр. Биир дойдулаахтарыгар кыһа биир уопуттаах сэбиэдиссэйэ, СӨ бэчээтин туйгуна Надежда Андросова улуустаабы киинэммит библиотекаба 10000 солк. суумалаах сертификаты бэлэх уунна.

Мантан да атын дьон бу акцияба кыттыһан бэйэлэрин төрөөбүт оскуолаларын, нэһиликтэрин библиотекаларыгар, дьонноругар-сэргэлэригэр олус суотталаах уонна үйэлээх бэлэҕи онордулар.

"Бичик" бары маҕаһыннарыгар 3000 солк, 5000 солк, 10 000 солк, 25 000 солк. сертификаттар атыыланаллар. Бу үүмүт Литература сылыгар үөрэммит оскуолан, төрөөбүт нэһилиэгин библиотекатыгар, тулааһа оҕолорго сертификат ылан бэлэхтээн, эдэр ычат төрөөбүт тылын ааһарын, уус-уран литератураны, төрүт культураны билэрин ситиһиһигэр бэйэбит кылааккытын киллэрин!

Сертификат атыыласпыт, бэлэх онорбут үтүө санаалаах дьонно суруйааччылар

уонна культура, үөрэх министиэристибэлэрин ааттарыттан Махтал сурук туттарыллар.

Бу Интернет түргэн тэтимнээх үйэтигэр төрөөбүт тылбыт, литературабыт, өбүгэ үтүө үгэстэрэ суураллан хаалбакка эдэр көлүөнэҕэ салбанарын туһугар "Кинигэ - үйэлээх бэлэх" акцияба хас биирдии сахабыт дьонно көхтөөхтүк кыттыһыҥ! Саха тыынаах кинигэ бары библиотекаларга, оҕо уһуйааннарыгар, оскуолаларга, тулааһахтар интернаттарыгар, хас биирдии ыалга тарбаныан ситиһиһиҥ!

Горнай улууһун баһылыга Никита Андреев, Ил Түмэн депутата Антонина Григорьева, Дьяаны улууһун Дулбалаах нэһилиэгин баһылыга Виктор Стручков о.д.а. үтүө холобурдарын батыһан, атын улуус, нэһилиэк баһылыктара, депутатаар дойдугут дьонугар Литература сылыгар сертификат ылан, кинигэ бэлэхтээн, төрөөбүт тылбыт, культураны кэнэбэс ыччакка салбанарын туһугар дьонун хардыы онорго тиэтэйиҥ! Быйыл Сахабыт сиригэр Урбаан сыла биллэриллибитэ, итинэн сибээстээн, атыга-эргингэ ситиһиһилээх урбаанныгыттар бу акцияба эмиэ көхтөөхтүк кыттыһан, кэрэни кэпсиир, үтүнү үкэстэр саха сайдам кинигэтэ хас биирдии нэһилиэк айы тарбаныан, илииттэн илиигэ бэррилэрин ситиһиһиҥ!

Ааһар киһи - билиилээх, билиилээх киһи - сайдыылаах, сайдыылаах киһи - ситиһиһилээх! Кинигэ баар - барба баай, кинигэ - үйэлээх бэлэх!

Тэрийэр бөлөх.

"Бичик" кыһа "Кинигэ - үйэлээх бэлэх" диэн 3000 солк. үөһэ суумалаах сертификат атыылаһан ылан, библиотекаларга, оскуолаларга, тулааһахтар дьиэлэригэр кинигэ бэлэхтииргэ туһуламмыт социальной акциятын Ил Дархан Егор Борисов бастакынан өйөөбүтэ. Бу үтүө санаалаах тэрээһингэ улуус баһылыктара, тэрилтэ салайааччылар, биридүүлээн үлэһит дьон көхтөөхтүк кыттыһан эрэллэр.

Ил Түмэн депутата Антонина Григорьева 15 000 солк. суумалаах сертификаты төрөөбүт улууһун нэһиликтэрин библиотекатын фондатын хангатыга биэрэн, депутаттар ортолоруттан үтүө дыалаба бастакынан кыттыста.

Дьяаны улууһун Дулбалаах нэһилиэгин баһылыга Виктор Стручков нэһилиэгин библиотекатыгар 10 000 солк. сертификаты биэрэн көмөлөстө. Дьокуускайга "Таатта" түмсүүтүн төрөөһүнүгэр салайааччы Иннокентий Андросов Таатта улууһун уонна Баайаһа оскуолатын библиотекаларыгар 15 000 солк. суумалаах сертификаты бэлэхтээбитэ.

Бу соторутаабыта "Бичик" уонна Лите-

Эҕэрдэлибин

Оройуонна "Калинин" аатынан холкуоска, онтон "Ст. Васильев" аатынан сохуос Өгөлдөөтөбү отделениетыгар үтүө суобастаахтык, ис дууһаттан чэһинэйдик тырахтарыһын үлээбит, билигин бочуоттаах сынныаланна олоһор ханьылаах оҕолор аҕалара, ыал ытык-мааны аҕата, элбэх оҕо эһэтэ, хос эһэтэ, быраатым курдук саньыр киһим Григорий Павлович САВВИНОВЫ 75 сааһын туолбут үөрүүлээх үбүлүйүнүн ис сүрэхпиттэн эҕэрдэлибин!

Баҕарабын бөҕө доруобуйаны, танара алгыһа эн дьибэһэр түһэ туруохтун.

Афанасий ФЕДОРОВ, Ньурба.

- Реклама -

Сдаю

Б/у комната по ул.Ст.Васильева №129. 8-984-112-07-15. Услуги гостиницы посуточно, имеет гараж, рядом медцентр, оплата умеренная. Тел. 33-45-78, 8-914-294-70-22, 8-914-274-83-45.

Сниму

1 хостоох дьиэ арендаһыбын. 8-914-104-86-26.

Разное

Скину игры XBOX 360 (фрибут) на ваш хард или флешку по 200 руб. за 1 игру (FIFA 15, NHL 14, PES 15, GTA V и т.д. около 130 игр). 8-914-826-56-50. Принимаю заказы от компании Гербалайф по 35% скидке. 8-924-173-73-69 (Ватсап).

Беру заказ на стройматериалы, на обрезные доски, брус, полубрус. Телефоны: 8-914-286-07-23, 8-914-274-87-47, 8-914-101-79-17, 2-49-29.

Помогу в снижении веса, набора мышечной массы, очищения организма, спортивные питания. 8-924-173-73-69 (ватсап) 8-914-286-43-73 пишите звоните буду рада вам помочь.

Принимаю на заказ лицензионных игр (PC, PS, XBox, PSP т.д.), Антивирусов и программ. Гарантия и качество! 8-914-237-72-76, WhatsApp: 8-924-869-92-14.

Запчасти в наличии и на заказ на все авто. 8-914-272-02-37.

Услуги

Сантехнические услуги любой сложности: установка раковин, унитазов, ванн, душевых кабинок, бачков, стиральных машин-автоматов и т.д.,

Махтанабын

80 сааспын туолбут бэлиэ күммүнэн эҕэрдэлээбит ыраак, чугас аймахтарбар, атастарбар, бииргэ үлэлээбит табаарыстарбар, үлэлээбит-хамсаабыт ветеринарнай управленибар, салайааччыларыгар: Павел Васильевичка, Виктория Николаевнаба ис сүрэхпиттэн махталбын биллэрэбин.

Барыгытыгар үтүө санаабыт үксүү турдун, үлэбитигэр, олоххутугар үөнээттэн алгыс түһэ тураыгар баҕарабын, уһун-дьоллоох олохтонун.

Афанасий Григорьевич ФЕДОРОВ, Ньурба.

также канализация, септик. Работаем без выходовных. Качество, аккуратность гарантируем. 8-914-309-88-92, 8-914-308-70-59.

Услуги а/м ЗИЛ-131 (самосвал). Тел. 2-21-02, 8-914-230-83-95.

Помощь в регистрации документов на дома, участки со сложными оформлениями на собственность. Есть участки на продажу: ул.Лесная №29, ул.Д.Убаян №61, в перспективе выйдут на продажу участок с домом по ул.Ленина и 3-комнатная кв. по ул.Чусовского. Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.

Ремонт швейных и стиральных машин на дому, по стиральным машин-автоматам тоже. В наличии запчасти и ножи к электромясорубкам завода "Ротор", концерна "Аксион", подвески к центрифугам "Фея". Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.

Услуги электрика. 8-914-289-39-95. Работа перфоратора (септик, ямы под туалет) выезд в наслега. 8-914-293-21-23.

Принимаю заказы на качественное

изготовление евровагонки, наличники, плинтуса из сосновой доски. Все по прошлогодним ценам. 8-914-229-89-71, 8-914-234-59-76.

Реставрация шуб. 8-914-220-34-54.

Дьиэ проегар наадалаах ферма проегын, фундамент проектарын суоттаан-ааһан биэрэбин. 8-914-285-93-07.

Доставка угля с Кирова 10 т. - 15 000 руб. 8-914-294-80-49.

Ритуальные услуги, венки, гробы, кресты, памятники из гранита по городским ценам с доставкой. Тел. 2-48-81, 8-914-112-56-84.

Реставрация шуб, замена молний на куртках и пальто. 8-984-117-43-45.

Окажу услуги репетитора по математике, подготовка к ЕГЭ. 8-914-102-59-76.

Сборка и реставрация мебели. Быстро, качественно, недорого. 8-984-103-70-54, 8-962-736-22-56.

Подогрев пушкой. 8-914-112-56-84. Дружба сыабын, кыптыт сытылыбын. 8-914-285-93-07.

Услуги электрика. 8-914-289-39-95.

Приватизация жилья: срок продлен на один год

Управление Росреестра по Республике Саха (Якутия) информирует, что Федеральным законом от 28.02.2015 г. №19-ФЗ "О внесении изменения в статью 2 Федерального закона "О введении в действие Жилищного кодекса Российской Федерации" срок оформления в собственность муниципального жилья, занимаемого гражданами на условиях социального найма, продлен до 1 марта 2016 года.

Для того чтобы приватизировать муниципальное жилье, необходимо обратиться в Управление Росреестра по Республике Саха (Якутия) или в офисы: "Мои документы", ФФГБУ "Федеральная кадастровая палата Росреестра" по Республике Саха (Якутия).

При себе иметь следующие документы:

- паспорт (для предъявления);
- договор безвозмездной передачи жилья в собственность (подлинник);
- договор социального найма (подлинник);
- справка о лицах, состоявших на регистрационном учете на момент заключения договора приватизации (подлинник и копия);
- справка о неучастии ранее в приватизации (подлинник). Предоставляется, если отсутствуют другие документы, подтверждающие, что данные лица не участвовали ранее в приватизации;
- выписка из реестра муниципальной собственности на помещение (подлинник и копия);
- квитанция об оплате государственной пошлины в размере 2000 руб. (подлинник и копия);
- письменное согласие на приватизацию жилого помещения всех совершеннолетних членов семьи, либо отказ от участия в приватизации (подлинник);
- заявление о регистрации права собственности (заполняется в присутствии специалистов на приеме документов).

Также важно учесть, что объект недвижимого имущества должен состоять на кадастровом учете в ФФГБУ "Федеральная кадастровая палата Росреестра" по Республике Саха (Якутия).

Если приватизирует жилье несовершеннолетний, то необходимо предъявить также:

- доверенность (заверенная нотариусом), подтверждающая полномочия представителя действовать от имени заявителя (подлинник и копия);
- свидетельство о рождении ребенка (подлинник и оригинал).

Справки по телефону 8 (4112) 39-19-72.

Пресс-центр Управления Росреестра по Республике Саха (Якутия).

Если приватизирует жилье несовершеннолетний, то необходимо предъявить также:

- доверенность (заверенная нотариусом), подтверждающая полномочия представителя действовать от имени заявителя (подлинник и копия);
- свидетельство о рождении ребенка (подлинник и оригинал).

Справки по телефону 8 (4112) 39-19-72.

Пресс-центр Управления Росреестра по Республике Саха (Якутия).

Справки по телефону 8 (4112) 39-19-72.

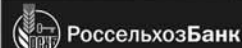
Пресс-центр Управления Росреестра по Республике Саха (Якутия).

Булчуттар истиилэригэр!

Куһу булгааһын биһиги улууспутугар ыам ыйын 12 күнүттэн 21 күнүгэр диэри көнүллэннэ.

Көңүлү 400 солк. төлөөн баран Кузакова уул. 2 "а" кэлэн ыларгытын санатабыт.

Ньурбатаабы булт инспекцията.

Снижены ставки по кредитам для пенсионеров

Кредит «Пенсионный»

С 9.02.2015 действуют сниженные процентные ставки по кредиту «Пенсионный» на неотложные нужды для пенсионеров без обеспечения в рублях. Подробности по телефону 8 800 200 02 90, на официальном сайте www.rshb.ru и в офисах ОАО «Россельхозбанк». Генеральная лицензия Банка России №3349 (бессрочная). Реклама

Подробная информация:
ул. Пушкина, 12, тел. 402-101
ул. Лермонтова, 62/2, тел. 428-004
ул. Ярославского, 19, тел. 450-550

Звонок по России бесплатный
8 800 200-02-90 | www.rshb.ru

Маалыкайга 1964 с. физкультура учуу-таллара Кузнецов В.Н. уонна Агеев А.А. ананан кэлбиттэрэ. Уруктарын таһынан В.Н. Кузнецов көңүл тустуу секциятын, оттон Агеев А.А. бокса секцияларын аһан оҕолору дьарыктаан барбыттара. Ону таһынан гимнастика, хайыһар секцияларын аһан үлэлэспиттэрэ. Ол сағана спортзал диэн суох этэ, ол иһин волейбол, эһин секцияларын ыһтар кыах суоҕа.

Ол сағана чугасты нэһиликтэрэ орто оскуола суоҕа, Маалыкайга эрэ баар этэ. Ол иһин Өнгөлдө, Чуукаар, Малдьа-бар, Хатыы оҕолоро 9 кылаастан Маалыкайга кэлэн үөрэнэр этилэр. Нэһиликтэртэн кэлбит оҕолор Маалыкай интерна-тыгар олорон үөрэнэллэрэ.

Интернакка 50 оҕо олорон үөрэнэрэ. Оскуола дириэктэринэн Н.П. Платонов үлэлиир кэмэ этэ. Физкультура учууталла-ра Агеев А.А. уонна Кузнецов В.Н. көбү-лээһиннэринэн бэйэ күүһүнэн спортзал тутуугун боппуруоһа турбута. Ол сағана 1965-66 сылларга холкуоһунан оло-рор кэм этэ. Ол иһин государство көмөтө суох би-риэмэтэ этэ. Үрдүкү кылаас уолаттарыттан сүүмэрдээн бэрэбинэ кэрдээһинэ уонна свая онгучабын хаһааһын үлэлэрэ саға-ламмыттара.

Свая онгучабын 3,5 миэтэрэни уот от-то-отто түүннэри-күнүстэри оскуола үрдү-кү кылаас уолаттара хаспыттара. Интер-

– **Тус санаа** –

Спорка ситиһии тренердэртэн уонна спортиструктордартан эмиэ тутулуқтаах

Саха сиригэр сэбиэскэй былаас олохтоноубуттан спорт араас көрүнгэ сайдан барбыта. Былыргы сахалар сайын ыһыах эрэ кэмигэр хапсаҕайдаһан тустууга, атах оонньууларыгар уонна ат сүүрдүүтүгэр күрэхтэһэллэр этэ. Мин кэпсээним Маалыкайга спорт сайдыытын туһунан.

накка 6-7 кылааска үөрэнэ сылдьан улахан уолаттары кытта кэлсэн илии-атах буолан көмөлөһөр этибит. Онтон тутааһынын сайын учууталлары кытта 9-10-11 кылаас уолаттара үлэлээбиттэрэ.

1967 с. Өктөөп революциятын 50 сыл-лаах үбүлүөйүгэр үлэбэ кирибитэ. Бу сыл Маалыкай нэһилигэр 300 миэстэлээх кулууп эмиэ үлэбэ кирибитэ. Спортзал үлэбэ кириэн, боксаттан, тустууттан ура-ты, волейбол, баскетбол секциялара баар буолбуттара. Ону эмиэ А.А. Агеев уонна В.Н. Кузнецов тэрийэн ыһталлара.

Үчүгэйдик үлэлиир энтузиаст тренер-дээх буолан Маалыкай оскуолатын оҕоло-ро спорт ханнык баҕарар көрүнгөр оройуон

да, өрөспүүбүлүкэ да таһымыгар ыһтыллар күрэхтэһиилэргэ ситиһиилээхтик кыттар буолбуттара.

Ханнык баҕарар спорт көрүнгүн тэн-ник ыһтар курдук элбэх тренердэр күүскэ ылсан үлэлиэхтэрин наада. Ааспыт үйэ 60-70-80 с. өрөспүүбүлүкэбэ ыһтыллар спар-такиадаларга Ньурба оройуона инники күөһүнэ сылдьаллар этэ. Атах оонньуугу-гар, тустууга, боксага, хайыһарга, кросска.

Өрөспүүбүлүкэбэ ыһтыллар спорт хан-нык баҕарар көрүнгөр, сүүмэрдээн спотс-меннары кытынарарга оройуонааҕы спорткэмититэт ол сағанааҕы салайааччы-лара Семенов П.Н. уонна Корякин В.Г. күүскэ ылсан үлэлииллэр этэ.

Ханнык баҕарар үлэбэ да, спорка да са-лайааччылары талааннарын таба көрөн кытыннарар дьонтон эмиэ тутулуқтаах буолар дии саныбын. Биирдилээн спортсменнары, тренердэри талааннарын таба көрөн салайар спорт инструкторда-рыттан эмиэ тутулуқтаах спорка ситиһии. Холубур, сэригэ талааннаах полководец кыайыыны ситиһэрин курдук.

Суруйуум саҕаланытыгар Маалыкай-га спортзал тутуугун ахтыбытым. Ол саға-на биһиги нэһиликтэрит холкуоһунан оло-рор кэмэ этэ. Олох санга сайдан, тупсан эрэр кэмэ. Нэһиликтэри эдэр ыччаппыт чөл, доруобай буоллуннар диэн, кэскил-лээҕи-сырдыгы санаан туран, ол сағана спортзал тутуллубута.

Онтон билигин спортзал хас нэһиликтэ уонна хас оскуола аайы бааллар. Онон тренердэр уонна спорт инструктордара са-нааларын ууран күүскэ үлэлииллэрэ эр-эйиллэр.

Спорт маассабайдык сайдарыгар хас биирдии улуус олохтооҕо төһүү күүс буо-луохтаах.

Биһиги, ньурбалар, уруккубут курдук өрөспүүбүлүкэбэ биир бастыһнар аһаан-нарыгар үлэбэ да, спорка да үрдүк сити-һиилэниэхпитин баҕарарбын.

**ТИХОНОВ Н.,
Маалыкай.**

– Редакция почтата –

Чуукаар орто оскуолатын үйэлээх үбүлүөйүнэн!

2015 сыл кулун тутар 27 күнүгэр Сахабыт сиригэр кэтэһиилээх сандал сааспыт тийэн кэлбит ылаангы күннэригэр суолу-иһи баттаһа, өрөспүүбүлүкэбит араас улуустарыттан, нэһиликтэриттэн, дьомлоох долгуйар Дьокуускай куораттан олох киэн аартыгар көччөх гынан көтүппүт кыһабыт 100 сыллаах өрөгөйдөөх үбүлүөйүнэн ис дууһаттан тахсар эбэрдэ тылын этээри, ааспыт ахтыһа, билингини биһирии, инникини түстүү тийэн кэлибит.

Аҕабыт алааһын курдук ахтар, Ийэбит мичээрин курдук суохтуур Билинни-көрүүнү бэлэхтээбит, Үөрэммит-иһиппит күндү Биһикпитин - Чуукаарбыт орто оскуолатын өрөгөйдөөх Үбүлүөйүнэн Итии-истиг эбэрдэбитин тизэрдэбит. Бастакы учууталларбыт эрчимнэрин инэриммит,

Саһага-кэрэбэ уһуйартан Сылайбат сымдааһынаах оскуолабыт Бугунту коллективыгар Чуукаар ыччаттын инникитин түстүүр Түбүктээх үлэбитигэр Үтүө ситиһиһилэри, Дьолу-соргуну баҕарабыт!

Бүгүн биһиги киэн туттабыт төрөөбүт дойдуга таптала өрө тутуу, төрөөбүт айыл-ҕаны үөрэтии биһиги уроктарбытыттан, кутаалаах похуоттарбытыттан, бары биир сомоҕо буоларга ыһгырар пионер, комсо-мол тэррилтэлэрин сырдык сабыдыаллары-нан угултанытыттан, кэрэ көстүүлээх Чуу-каарбыт сириттэн саҕаламмытыттан!

Биһиги бүгүгүнү үлэбитигэр, олохпугу-гар ситиспит ситиһиилэрибиз Эһиги, күндү учууталларбыт, ситиһиигит, туһунан да кэмнэммэт тулуурдаах-дьулуурдаах үлэбит кэрэһити буолар!

Сырдыкка-кэрэбэ уһуйбут, үтүөбэ-үр-дүккэ угуйбут учууталларбытын орто сү-һүөх кылаастарга кылаас салайааччыгынан үлэлэбит география учууталын Стручкова Светлана Васильевнаны, саха тылын уонна литературатын учууталларын Ушканова Июлия Ивановнаны, Потапов Семен Аки-мовиһы, 8-9 кылаастарга кылаас салайаач-чыгынан үлэлэбит киһи эрэ астына көрөр Тихонова Варвара Дмитриевнаны, улуу

нуучча тылын уонна литературатын интэ-риэһиргэтэн үөрөппит Ефремова Мария Васильевнаны, Иванова Анна Даниловна-ны, математика уустук наукатыгар сирдээ-бит Григорьев Афанасий Афанасьевиһы, историяны кэрэхсэбиллээхтик үөрөппит Проккопьев Михаил Яковлевиһы, Иванов Дмитрий Софроновиһы, физика туочунай уустук предметигэр үөрөппит Алексеев Виктор Алексеевиһы, химия кэрэ эйгэти-гэр умсугуппугу Дарбасов Пантелеймон Ро-мановиһы, Егорова Прасковья Афанасье-внаны, французскай тылы үөрөппит Мария Александровна Лукинаны, Галина Григо-рьевна Харлампьеваны, Варвара Дмитри-евна Тихонованы, физкультура учууталла-рын Алексей Егорович, Элеонора Дмитри-евна Мостаховтары, музыка кэрэ эйгэтигэр уһуйбут Поликарпов Егор Михайловиһы, уруһуй, черчение учууталларын Николаев Василий Николаевиһы, Олесова Саргыла-на Николаевнаны, Кыһыгыров Валерий Николаевиһы уонна бастакы учууталбы-тын Ласточкина Евдокия Герасимовнаны олус истинник саныбыт уонна Эһигинэн киэн туттабыт, Эһиэхэ сиргэ тийэ сүгүрү-йэбит!

Ытыктабыллаах күндү учууталлар! Аныгылыы өйдөөх-санаалаах саха ыччатын иитэн таһаары уустук үлэтигэр үгүс элбэх ситиһиилэри, тус олоххутугар дьолу-соргу-ну, Накыын алмааһыны кытаанах доруо-буйаны баҕарабыт!

Үүнэ-сайда, өрөгөйдүү тур, ытык-маа-ны Оскуолабыт бархасан!

Чуукаар орто оскуолатын 1975 сыл выпускниктары ааттарыттан НИКОЛАЕВА Галина Гаврильевна, Дьокуускай куорат.

Уолаттарбыт абырымылар

Сэбиэскэй былаас эстибитин кэннэ тыаларга күннэтэ сылдьар абыралаах семелүөт сырыыта тохтообута. Оттон биһиги нэһиликтэ оһуобус сырыыта хаһан да олохтоммотоҕо. Дьэ манна бэйэбит уолаттарбыт массыына булуһун Ньурбаҕа, Дьокуускайга атын да сирдэргэ дьону таһар буолбуттара. Биир бастакынан бу үлэни саҕалаабыта Афанасьев Арыяан Сэмэнэбис.

Арыяан Сэмэнэбис 1966 с. Маалыкай-га Афанасьевтар диэн бэрт уус төрүттээх ыалларга төрөөбүтэ. Эһэтэ Афанасьев Н.К. көннөрү уус эрэ буолбакка сахалыы мын-дыр өйүнэн үлэни чэпчэтэр механизмнары айан онорорго. Аҕата Сэмэн Ньукулаайаа-быс дириг билиилээх механик этэ. Кини механизатордар өрөмүөннүүр үлэлэрин чэпчэтэр тэрриллэри онорон үлэ таһаары-тын лаппа үрдэтэрэ. Тиэхиникэни билэрэ бэрт уонна дьонго олус үчүгэй сыһыан-наах буолан нэһилигэр улаханлык ытык-танара.

Арыяан Сэмэнэбис бу дьоннорун удыурдаан тиэхиникэбэ сыстаҕас буолан рабкоопка үлэли сылдьан Маар СПТУ-тугар суоппар, тырахтарыыс идэтигэр үөрэммитэ. Онтон ыла күн бүгүгүнүгэр диэри массыына уруулулар олорон үлэли-хам-ныы сылдьар. Кини дьону таһарга эрдэтэн үлэли сылдьан 2002 с. предпринимательга үөрэнэн дьыннээх дьону таһааччы буолбу-та. Кэлин ону чингэтэн 2013 с. тыраанспыр министрестибэтигэр эбии үөрэнэн ли-цензия ылбыта. Онон бары быраабыланы тутуһан үлэлиир.

Бээ, ыраах сиргэ күнүстэри-түүннэри айаннаан дьону таһар манан аҕай дьыала буолбатах. Дьону таһы улахан эппиэти-нэстээх дьыала, ордук ыраах айанга. Таһар дьонгун дьиилэриттэн ылаһын, тийэр сирдэригэр дьиилэригэр тизэрдэбин. Аны кыанар-кыамат айанныттар таһааҕаста-рын өрө-таннары таһы, онно-манна наа-даларын тизэрдии курдук иирбэ-таарба үлэ-хамнас элбэх. Дьокуускай, Ньурба, Бүлүү онтон да атын дэриэбинэлэри үчүгэйдик билиэхтээххин, очоҕо эрэ дьонгун түр-гэнник тизэрдэр буоллаһын. Маны бары-тын Арыяан Сэмэнэбис налыччы баға-йгык, кимихэ да кыһырыбакка, мөһүгү-түбэккэ толорон иһэр. Соробор биһиги айанныттар атаахтырбыт да ханна ба-рыай? Ол иһин айанныттар да, нэһилиэн-ньэ да кинини олус ытыктыллар.

Таксист үлэтэ таһыттан эрэ көрдөххө чэпчэки, баҕар барыыстаах курдук. Ис иһигэр кирирдэххэ массыына саппаас чааһа, уматык сыаналара ыарыы турара, куоракка тийиэн баран массыына хонор гараһын эттэһии, массыынан туругун күннэтэ кө-рөн-истэн дьон нус-хас айаннырын хаач-чыһы бу барыта кырата суох үлэттэн тах-сар.

Арыяан Сэмэнэбис 1988 с. Зинаида Алексеевна диэн Маалыкайга учууталлыы кэлбит кыстыын холбоһон, билигин 5 оҕолоох дьонун ыаллар. Оҕолор бары улаа-тан үлэ-үөрэх дьону. Улахан кыыс ыал, үлэһит буолан Дьокуускайга олорор, биир

оҕолоохтор. Алена Новосибирскайга эконо-мист идэтигэр үөрэнэн үлэли сылдьар. Колялаах Алексей эмиэ идэ үлэлиил-лэр, Сэмэн кээпэрэтиип колледжыгар үөрэнэр.

Афанасьевтар нэһиликтэ ыһтыллар араас тэрээһиннэргэ спонсордааччылар. "Азия оҕолоро" оонньууга боччумнаах кө-мөнү онгорбуттарын иһин "Барҕарыы" Фондаттан, Ыччат уонна Култуура минис-тиэрестибэлэригэр Бочуотунай Грамота-нан наҕараадалааммыттара.

Бордон нэһилигин дьаһалтата сыл бү-тэһигэр "Бордон бастыһнара" диэн ааты бастыһ үлэһиттэргэ анааччы. Арыяан Сэ-мэнэбис 2004, 2006, 2008 сыллаахха ити ааты ылары ситиспитэ. Маны таһынан оскуола оҕолоро онно-манна күрэстэргэ кытта баралларыгар Арыяан Сэмэнэбис сыананы чэпчэтэн таһааччы, онон "Оҕо саас", "Сыккыс" оҕо ансамбылларын кэл-лэктиипэригэр элбэх махтал суруктаах. Дьэ ити курдук дьонго-сэргэбэ туһалыы, үлэли-хамныы олороллор Афанасьевтар диэн Маалыкай биир мааны ыаллара.

Ини-бии Тимофей, Александр Ефре-мовтар эмиэ лицензия ылан дьону таспыт-тара ыраатта. Кинилэр Степан Васильев аатынан сопхуоска суоппардыллар этэ. Онтон кэлин массыына булуһун дьону та-һар үлэлэрин саҕалаабыттара. Бу уолаттар күһүн суол аһыллар диэри сатыы киһи өрүһү туоруур буолаһына биридэрэ Ньур-баттан, биридэрэ бу өтүгүтэн дьону таһан сырыы олох суоҕар кэлээччини-барааччы-ны таһан олус абырыллар.

Кинилэр массыыналарын мэлдьи кэ-мигэр көрүөнүн, барар кэлэр болдьоҕу мэл-дьи тутуһан бэрт культуралаахтык үлэлиил-лэр. Кинилэр эмиэ оҕолордоох дьонун ыаллар эрээри итинник үлэлииллэрин дьон-сэргэ хайгыыр. Маны таһынан биһи-ги тыа дьону араас кыһалҕабытын көр-дөстөхпүтүнэ толороллоро эмиэ биир туспа махталлаах суол.

Тимофей Михайлович, Александр Ми-хайлович оҕолору таһыга эмиэ сыанала-рын түһэрэн таһаллар. Онон оҕо кэллэ-ктииптерин элбэх махталларын ыаллар.

Дьэ ити курдук бэйэбит уолаттарбыт биһигини, тыа олохтоохторун ыраахха да, чугаска да таһан абырыллар. Ол иһин нэ-һиликтэни махталын, ытыктабылын ыла-лар.

Уолаттарбыт ити курдук үчүгэйдик үлэ-лээн чэгин-чэбдик сылдьалларыгар, оҕо-лоро, кэргэттэрэ этэнгэ буолалларыгар ба-ҕара хаалыаһын.

**Вера СОЛОВЬЕВА,
Маалыкай.**

- Дьарыктаах буолуу Киинин кнн -

Сонун тэрээһин

Кулун тутар 24 кннүгэр Маар нэһилиэгэр "Алаһа" култуурунай киинигэр улуустаабы дьарыктаах буолуу Киинин кнн "СӨ Урбаан сылыгар" туһуланна. Киин үлэ, үөрэх вакансиятын дьаарбанкатын сылын аайы нэһиликтэргэ тэрийэн ытар. Марха кустатыгар ытыллар тэрээһингэ улуус баһылыгы социальнай боппуруска солбуйааччыта Дондокова С.Б. кыттыны ылла.

"В", "С" категорияҕа суоппар идэтигэр, массынаны өрөмүөннүүр слесарь, заправочнай станция оператора, "Машинист на открытых горных работах" -машинист экскаватор, машинист бульдозерист, "Продавец, контролер-кассир" идэлэргэ үөрэххэ ылалларын, мань таһынан "А", "В", "С", "Д", "СЕ", аты саалын кассира, электросварщик, иистэннэн, парикмахер, повар-кондитер, ачыгы кэмэйдээх суудуналарга судоводитель идэлэргэ кылгас болдоххо үөрэтэллэрин иһитиннэри оҥордо.

Үрдүк кылаас оҥороругар "Как выбрать профессию" идени сөпкө талыга дискуссия оҥордулар.

Түмүккэ дьарыктаах буолуу киинин салайааччыта Столярова С.М. дьарыктаах буолуу Киинин күннэригэр кыттыбыт Түмүк, Марха, Дьаархан, Үдэй нэһиликтэрин баһылыктарыгар махтанна. Куонкуустарга кыттыбыттарга, маастар-кылаас ыппыттарга сертификаты туттарда. Аһылык күрүбэр ас араһын астаабыт Афанасьева А.С. (Хангала) - I миестэ, Сокурокова В.Р. (Маар) - II миестэ, Васильева А.Д. (Акана) III миестэлэри ылылар. "Сфера моей деятельности глазами фотообъектива" фотокуонкуруска Горохова У.Г. (Акана), Егорова В.В. (Маар) сертификатынан, Васильева А.В. - I миестэ, Кириллин А.А. (Марха) - II миестэ, Антонов А.А. (Марха) - III миестэ.

Бэйэ айар дьобурун көрдөрүүгэ Ньурба куорат олохтооҕо Михайлова Л.И. дьэрэкээн көстүүлээх оҥуруонан оҥуруктарын, косметичка, сувенирнай куукуланы хайдах оҥурууга выкройканан быһы ныматын көрдөрдө. Маар олохтооҕо Абишева А.П. эмтээх отторун билиһиннэрдэ, хайдах эмтэнэргэ сүбэлээтэ, сылгы кылынан баайы оҥуруктарын дьонго-сэргэбэ көрдөрдө. Интэриэһиргээбиттэр санаа, уопут атастастылар. Нэһиликтэр хамаандаларын туруортаан "Көрдөөх старт" күрэх ытылынанна. Күрэх түмүгүнэн "Марсиане" - I м., "Муоһаны" (Акана, Марха, Маар) - II м., "Кэскил" (Дьаархан, Маар) - III м., "Сокол" хамаанда (Хангала н.н.) IV миестэ буолдулар.

Кыайылаахтарга, кыттыбыт дьонго бочуотунан грамоталары, өйдөбүннүк бэлэхтэри туттары буолла.

Улуустаабы дьарыктаах буолуу Киин салайааччыта Столярова С.М. "Тэрээһин үрдүк таһынаахтык барда, олохтоохтор дьарыктаах буолуу Киинин күнүгэр көхтөөхтүк кытыннылар. Үлэтэ суох дьону (быстах да кэмгэ оскуола оҥорорун) үлэнэн хаачыйы, куурустарга үөрэтээһин, уопастыбаннай үлэнэн хабан үлэтээһин Киин сүрүн үлэтин оҥороонун, бэйэ дьыалатын астан үлэтиллэригэр субсидия биэрээһин буолар.

2009 сылтан бэйэ дьыалатын

Быйыл Урбаан сылыгар Ньурбатаабы "Биисинэс-инкубатор" (сал. Михайлова Н.М.) бэйэ дьыалатын астан, дьон дьарыктаах буоларын туһугар нэһиликтэринэн сылдьан үлэ ыттылар. Бу сырыга Маар нэһилиэгэр салайааччы Михайлова Н.М. бырайыактар менеджердэрэ Никифоров М.В., СӨ урбаанынан дьарыктанааччылары өйүүр Киин Ньурба улууһунаабы официальной бэрэстэбиттэ Саввинов Р.С. "Основы предпринимательской деятельности" семинар ыттылар. Семинар кыттылаахтарга специалистарга утарытынан боппурусотары биэрэн сөптөөх эпийтэри ыллылар. Семинар түмүгүнэн сертификаттары туттардылар.

Маар олохтоохторун кытары пенсионнай Фонда управлениын персоналифицированной учот уонна страховой усунуос отделын салайааччыта Иванова Е.П., "Видеомастер" ААО уопсай отдел сүрүннүүр специалиһа Иванова В.Н., судаарыстыбаннай нолуок сулуоспа нолуок төлөөччүлэри кытары үлэтиир инспектор Степанова Т.А., ты хаһаайыстыбатын департаментын салайааччытын солбуйааччы Самсонов П.С.,

дьарыктаах буолуу Киинин ст. инспектора Николаева Н.А., инспектор Захарова Ж.А. үлэлээтилэр. Ньурбатаабы колледж УПР салайааччытын солбуйааччы Миронова С.М. Ньурбатаабы колледж 2014 үөрэх дьылын түмүгүнэн 456 студент бүтэрбиттэр (госсакааһынан 80% толоруллубут), бүтэрбит студенттар 46%-нара бэйэлэрин идэлэринэн үлэтиллэрин иһитиннэрдэ. 2015-2016 үөрэх дьылыгар орто анал үөрэх кэнниттэн "Строительство и эксплуатация автомобильных дорог и аэродромов" - техник, "Открытые горные работы" - горной техник-технолог "Наладчик компьютерных сетей", "Гостиничный сервис". 9 кылаас кэнниттэн "Техническое обслуживание и ремонт автомобильного транспорта" - ст.техник, "Монтаж, наладка и эксплуатация электрооборудования промышленных и гражданских зданий" - техник идэлэригэр үөрэтэллэрин билиһиннэрдэ.

Маардаабы ПТ директора Никифоров И.П. быйылгыттан училище техникум буолбутун иһитиннэрдэ. 2015-2016 үөрэх дьылыгар "Мастер общестроительных работ" - каменщик, бетонщик, сварщик, "Автомеханик,

Михайлова Лидия Ивановна.

астыга программа үлэтиир. Үс сыл иһигэр 300-тэн таха урбаанынан дьарыктанааччылар баар буолдулар. Бу манна федеральной, өрөспүүбүлүкэ бөдүөтүтүнэн 90-тан таха тыһыынча солкуобай биир киһиэхэ субсидия төлөмүтэ. Ааспыт сылга бэйэ дьыалатын астыга 14 киһи сайабылыанна биэрбиттэрэ, быйыл ахсаан уларыа илик. Субсидия кэмэйэ 82 тыһ. солк. хаалар.

Быйыл Россияҕа кириисииһи утары элбэх программа ылылынна. Биер санга программанан "Ыччакка аналлаах социальнай бырайыак" буолар. 22-30 диэри саастаах эдэр дьон, чааһынай урбаанынан дьарыктанынан баалаахтар социальнай бырайыак суруйан, граннарга үлэтиилэхтэрэ. Манна 300 тыһ. солк. диэри грант ылан, бэйэ дьыалаларын сайыннаралларыгар туттуохтаахтар. Бу үп федеральной бөдүөтүнэн көрүллэр. Ньурбатаабы "Биисинэс-инкубатор" 20-чэ үлэтэ суох дьону урбаан дьыалатыгар үөрэттилер, - диэн түмүктээтэ.

Антонина СЕМЕНОВА.

- Иһирэх тылынан -

Чөмчүүк оҕо саас дьомлоох биһигэ

Мин детсадтын ахтабын Барар күүммүн күүтэбин, Ийэм эрдэ туруоруу Эрдэ илдьэн туттарыа...

Бу хоһоон-ырыа тылларыгар сөп түбэһэрдии, оҕом хас сарсыарда аайы үөрэ-көтө уһуяаныгар барарыттан мин ийэ киһи быһытынан сэмээр үөрэбин эрэ.

Бу сааскы күнүгэр Ньурба куорат "Тулукучаан" оҕону сайыннарар киинэ 25 сыллаах үөрүлээх үбүлүүнү бэлэтиир. Бу сыллар усталарыгар оҕо сада элбэх көлүөнэ кырачааннары көрөн-харайан, олох киэн аартыгар атаарда. Оҕо төгүрүччү сайдылаах буолан үүнэн тахсарыгар, бастакы олугу ууар, кэрэ эйгэбэ хайысхалаах уһуяан кырачааннарга үөрэр-көтөр, үүнэр-сайдар иккис дьылээрэ. Оҕо оскуолаҕа кириэн иннинээбэ сааһа киһиэхэ биер эпийтээх кэмэ буолар. Учубайдар да, иитээччилэр да этэллэринэн, чуолаан бу сааһыгар оҕо өй-санаа өттүнэн ситиһиитэ, эт-хаан өттүнэн сайдыгыта барар, бэйэтин личность быһытынан сыаналанар.

"Тулукучаан" оҕону сайыннарар киин Ньурба куоракка биер бастыҥ үлэтиирин биллэр, ол да иһин үгүс төрөппүттэр сыллата оҥорорун бу уһуяанга биэрээри сыралалар тэрилтэлэрэ. Манна оҕолор "Чоппууска", "Чуораанчык", "Сулусчаан" диэн саастарынан үс бөлөххө арахан дьарыктаналлар. Оҕо Киинин Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэбириитин туйгуна, 2014 сылга "Оҕо тэрилтэтин бастыҥ салайааччыта" оройуон баһылыгы Гранын хаһаайката Татьяна Семеновна Степанова 14-с сылын салайар. Татьяна Се-

меновнаны иитээччилэр уонна төрөппүттэр ирдэбиллээх, эппиэтинэстээх аныгы кэм салайааччытын быһытынан сыаналыылар. Киини үлэлээбит кэммин устата мунньуммут баай уопута, хас биридди үлэти айар дьобурун таба көрөн, сайыннарарга кыах биэрэн, көбүлээн айымнылаах үлэбэ уһуяаба, кэлэктиип бүгүнгү үлэтин ситиһиитэ буолар.

"Тулукучаан" оҕо уһуяанын кэлэктиибэ бэйэтин үлэтигэр сыллата сана сүүрээһинэ, хайысхалары киллэрин, инновационнай технологиялары туһанан, кырачааннары бары өттүнэн сайыннарарга ситиһиилээхтик уонна айымнылаахтык үлэлээн кэллэ. Ону сэргэ үүнэр көлүөнэ төрөбүт буоруттан силистэнэн иитиллэрин, бэйэтин норуотунан киэн тутта, киин тылын баайын, мындыр өйүн, уран тарбаһын утумнуурун ирдэрин таба өйдөөн, уһуяан кэлэктиибэ оҕону кыра сааһыттан төрүт култуураҕа сыһыанан иитэргэ үлэтин сүрүннүүр. Ол иһин да бу хайысхабы оройуонга ытыллар тэрээһиннэргэ мэлдьи инники миестэбэ тахсар. Онон кыра бөлөхтөн саҕалаан, бэлэмнэни бөлөбөр тийэ утумнаахтык дьарыктаммыт оҕолор санаалара көтөбүлүлэр, кэрэбэ, үтүбэ тардыһыллара күүһүрэр.

Аны оҕо тэрилтэтигэр иитэр-үөрэтэр үлэ төрөппүтү кытта ыкса сибээстээх буоллабына таһаарылаах уонна үчүгэй түмүктээх буоларын өйдөөн, төрөппүттэргэ үөрэх дьыла саҕаланаата, тустаах анкета толотторон, үлэлэрин бы-

лааннаан ыталлар. "Тулукучаан" оҕо саада уһун кэмгэ эбии үөрэхтээһин киинин, оройуоннаабы искусство оскуолатын, ЦДОД, ЦДНДТ, оҕо библиотеката, "Кыталык" култуура киинин кытта социальнай партнер быһытынан үлэлээн кэллэ. Онон уһуяан үлэтэ-хамнаһа сыллата ордук баай ис хоһоонноон, оҕону бары өттүнэн сайдылаах, билиигэ-көрүүгэ тардыһылаах буоларга, иитээччигэ айымнылаах педагогическай үлэбэ тирэх буолар.

2015 сыл өрөспүүбүлүкэбэ Оскуолаҕа кириэн иннинээбэ оҕолору үөрэхтээһин Сылынан биллэриллиэн, иитээччилэргэ да, төрөппүттэргэ да туох эрэ инникилээбэ эбээһинэстиир уонна эрэнэрэр курдук. Сылбыт да оннук саҕаланна. Быйыл биһиги "Сулусчаан" бөлөхпүт оҕолоро нэдиэлэ аайы араас тэрээһиннэргэ кыттан, уһуяаннарын үбүлүүдээх сылыгар кэккэ ситиһиилэрин бэлэхтээтилэр. Ол курдук Чап-

панда нэһилиэгэр уһуяан иитиллээччилэригэр анаан ытыллыбыт оройуоннаабы "Алмаас кырапахтар" фестивалга "Сулусчаан" бөлөх оҕолоро "Дьөгөһөй оҕотун үнкүүтүнэн" (сал. Плотнокова В.Г.) бастакы истиэпэннээх лауреат буолбуттара. Арасыйыаҕа Литература уонна Кыайы 70 сылынан ытыллыбыт "Хотугу сулус-2015" республиканскай телевизионнай көрүү региональнай күрүбэр бу үнкүүлэрэ "Народная хореография" анал аат дипломаннарынан ааттаннылар. Мин төрөппүт быһытынан, үнкүү куруһуогу салайааччыта Варвара Георгиевна бөлөх оҕотун барытын кытыннан үнкүүлэтирин уонна онто түмүгү биэрэн ситиһиилэммитин сүрдээһин биһирээтим.

Мин оҕом Айылаана сылдьар сылаас, сырдык эйгэлээх "Сулусчаан" бөлөбөр 20-тэн таха оҕо сылдьар. Детсад иһэ, туттар тэриллэрэ, оонньуурдара тупсаҕайа

оҕону эрэ угуйуох курдук, онно эбии тотоойу, миннигэс аһылыгынан күнгэ 5-тэ аһаталлар. "Сулусчаан" бөлөх иитээччилэрэ Оксана Михайловна, Айтилина Сергеевна, көмөлөөһөччүлэрэ Вера Николаевна, Мирослава Викторевна, музыкальнай салайааччы Евгения Капустина оҕолорго ийэли тапталынан оҕо кутун тутар, бэйэлэрин үлэлэригэр бэрииллээх, идэлэрин толору баһылаабыт педагог дьоннор. Ол да иһин "оҕону иитээччи сүрүбэ ураты итиллээх ("горячее сердце") диэн этэн эрдэхтэрэ.

"Цель воспитания - счастье, средство воспитания - радость", - диэн улуу педагог А.С. Макаренко эппиттээбэ. Чахчыта даҕаны бүгүн мин төрөппүт быһытынан киэн тутта кэпсиир уһуяаным - Ньурба куорат "Тулукучаан" оҕо сайдар киинэ - биһиги кырачааннарбытыгар дьол уйатынан, айымнылаах үлэ дьэтигинэн буолар.

Түгэнинэн туһанан, оҕом сылдьар, үүнэр-сайдар "Тулукучаан" кэлэктиибин бары үлэтиирин, бэтэрээннэрин бу үбүлүүдээх бырааһынныккытынан ис сүрэхпиттэн эбэрдэлибин. Түбүктээх эппиэтинэстээх үлэтигэр айымнылаах үлэни, оҕо-аймах эйгэбэс мичээрин, тус олоххутугар, дьэ кэргэннигитигэр этэнгэ буолууну, нус-хас олоҕу баарабын. Оҕо уһуяанын дьэ-тэ оҕо дьоллоох күлүүтүнэн, үөрүүтүнэн өссө да уһун сылларга туола турдун.

Сардана НИКОЛАЕВА, төрөппүт.

- Редакция почтат -

Иһирэх тылынан санаалар

Сыллар-хонуктар хото-бостуу субулдан түргэнник да аһаллар эбит. Дынэр 25 снл дзн эдэр-эмннк кэм буолаба. Ол эрэн бу тухары төһөлөөх учуутал, төһөлөөх үөрэнээччи аасыта буолуой... Кэм кэрднн эрэ билэн эрдэбэ.

Аан бастаан Убайаанга "Эдэр техникэр станциялара" дзн тэриллибитэ. Директорынан сатабыллаах салыааччы, дьобурдаах дьону түмээччи, кыамакка-кыһалбылааха көмөлөөһөччү, сайарас-эйбэс киһи Никифоров Владимир Антонович үлэлээбитэ. Ол кэмгэ үлэлээбит дьоннор билгин да иһирэхтик-истинник ахталлар, саныылар. Элбэх дьону, оҕону уһуйбутун ааҕан сиппэкиин. Үөрэппит оҕолоро билгин бэйэтн кытта тэнгэ үлэ үөһүгэр үлэли-хамсыы сыйдылар. Сүбэлиир-амалыыр наставниктара буолар. Үлэтин чааһа уруккутун курдук отой эрдэ абыс чаастан сабаланаар, икки оҕоҕунан сыйдыар, эдэрдэргэ көмөлөөр.

Кэлин салайар үлэтин эдэр, эрчимнээх киһиэхэ архитектор идэлээх Лена Васильевна туттарбыта. Владимир Антонович эрлин толорон ситиһилээхтик, үрдүк таһаарылаахтык салайан кэллэ. Ол курдук тэрилтэ үлэтэ Дьокуускайынан, Москванан, Санкт-Петербурдуан тийэ табыста. Абыйах сылан киһи көрдөрүүтэ сабалана. Бу сана кэм ирдэбилэ.

Бу буолар дьонун ситиһини, үрдүк чыпчалла дабаһы, кэлэктиби кытта биир тыһыннан, биир сылынан, иллээх дьэ кэргэн курдук үлэлээһин хамсааһын. Лена Васильевна уна илиитэ, солбуйааччыта, методика Улинова Александра Фроловна үлэлээн кэллэ. Төһөлөөх үлэ, грант суруллубута буолуой, ону бэйэлэрэ эрэ билэн эрдэктэр. Маныаха мындыр ой, толкуй наада. Быйылгыттан салайар үлэбэ ЦДОД-ка дириэктэринэн ананан барда.

Тэрилтэ үлэтэ ханныгын да иһин хамнастан тутулуктанар. Кылаабынай бухгалтерын Яковлева Фекла Ильинична үлэлиир. Үлэтигэр ирдэбиллээх, бэриниллээх, түргэн-тарбан туттунуулаах, үлэтин ымпыгар-чымпыгар диэри билэр-көрөр. Уопуска, өрөбүл дзн киһиниэхэ суобун тэнгэ. Чэ, биир тыһыннан эттэххэ, туруу үлэһиппит. Кини үлэтигэр билгини кэмгэ тэрилтэ тутулуктаах буолара кистэл буолбатах.

Бу тэрилтэбэ оҕо эрдэбинэ куруһуокка дьарыктаммыт, билгин бэйэтэ педагогуан үлэлиир Александр Валентинович баар. Эдэргэ дылы, дэҕиттэр талааннаах, барытын сатыыр, тангар, онгорор. Өссө да инникилээх үлэлээх.

Оҕо оскуолаттан идэлээх тахсыахтаах диэрэ Аркадий Спиридонович. Онон бу тэрилтэ оҕолор оскуоланы бүтэрэллэригэр ханнык идэбэ үөрэммитэринэн сертификаты туттарар. Ол аата идэ ылан тахсаллар, олохторугар туһаналлар. Онтон ордук оҕо бу туох нааданы... Ханна да тийдэхтэринэ дьонтон хаалбат курдук. Бу буолар ситиһин бастакы онкула.

Биһиги аҕабыт, кэргэним Мьякунов Аркадий Спиридонович бу тэрилтэбэ 2001 сылан үлэлээбитэ. Бырайыак, программа суруйан "Научно-технический центр" дзн ааттаммытара.

Оҕолору кытта үлэлиир киһи кырдыбыт, мэлдьи эдэр, оҕо курдук буолар диэрэ. Олобун бүтэһигэр диэри үлэ үөһүгэр сырытта. Эдэргэ үлэти, өрөбүлэ суох үлэлиирэ, субуотаба, өрөбүлгэ инбэдиит оҕолору дьарыктыгара. Хомуһу чочуйарга, тыаһатарга (тарбахтара сайыннынар диэн), сангарарга-ингэргэ, головоломка таайарга, музыкаба, дуобакка уо.д.а. үөрэтэрэ.

Сарсыардаттан оҕолор сүүрэн-көтөн үөрэнэ кэллэрэ, сөбүлээн дьарыктаналлар, дьэилэригэр барбат

буола сатыылар. Өссө билдыасына оонньуулар. Үчүгэй учууталга ол курдук тардыһаллар. Дьарыктаах буолан интэриэстэрэ улаатар, дьобурдара аһыллар.

Антоновичтын ингэһээх сап курдуктара. Бэйэ-бэйэлэрин наһаа суохтаһаллар, сарсыарда эрдэттэн телефонунан кэпсэтэллэрэ, үлэлэрин быһаараллар. Аан дойдуну ырытыһаллар, анаараллар...

Билигин мин ытыллар тэрээһиннэргэ, быстапкаларга, мунньахтарга тэнгэ сыйдыбын. Онон кэлэктииптээх курдук, аҕабыт баарын курдук санана сыйдыбыттан олус астынабын.

Ханнык да үлэ буоллун, үлэбэ үөрэ-көтө барабын, оччоҕо үлэн-хамнаһын да тахсылаах буолар диң саныбын. Эдэргэ дылы, тэрилтэбит дьэ кэргэним курдук буола. Бары биһиргэ алгыһабыт, өйдөһөбүт, өйөһөбүт диэххэ сөп. Дьон ортотугар сыйдыар киһи - дьоллоох киһи буолар.

Түгэнинэн туһанан, Владимир Антоновичка, Лена Васильевнага уонна бары кэлэктиипкэ биһи дьэ кэргэн аатыттан барба махтал тылларын тиэрдэбин. Биһиги ыарахан кэммитигэр тирэх, өйбөбүл буолбуктун иһин.

Өссө да чэчири, сайда турун, үүнэ-үрдүү, тупса-туругура турун дзн алгыһыбыт. Киһи киһинэн олоорор, киһи киһинэн тупсар!

Быйыл биһиги тэрилтэ түөрт эдэр педагогтар кэлэнэр үлэлэрин сабаалатылар. Сөбүлүүр идэлэрин, оҕо туһугар билиилэрин-көрүүдэрин тиэртэхтэринэ бу буолар, кинилэр ситиһиллэрэ, дьоллоро.

Учуутал идэтигэр бүтүн сүрэххин, дуһабын биэрэн туран үлэлээтэххин ситиһини кэлэр, учуутал дзн үрдүк ааты ылабын. Уонна онтон дуоһуйуону ыллаххына, бу буолар оҕону иһитигэ үлэлээбитин бэлиэтэ. Барыгытын үбүлүүдэххэ 25 сылынан эбэрдэлибит.

Сырдык иэйии ситиминэн

Кулун тутар 4-5 күннэригэр Ньурба 1 №-дээх оскуолатыгар 1 өрөспүүбүлүкэтээби педагогической аабыылар "Мойокуун аабыылар" буола. Ону сэргэ А.С. Мьякунов быһастапката турда.

Үтүө ыра,
Үтүө санаа,
Үтүө тыл -
Кэрэни эрэ түстүүр.
Мойокуун Индеев.

Оскуола актовай залыгар сахалыы сирдээн-туомнаан Сухаринова В.Е. үс кыргыттардын асыта сирдэрийдик көһүннэ. Оҕолор ыраа ылаатылар, А.С. Мьякунов хоһоонун аахтылар. Барыта 128 дакылаат аабылынан, биэс секция үлэлээтэ. "Иити кыһата", "Уол оҕо - көлүөнэ төрүтэ", "Удьуор үөрэбэ", "Байанай уонна айылба үөрэбэ", "Чөл олох" о.д.а. Араас улустартан Намтан, Өктөм лицейиттэн, Мииринэйтэн, Бүлүүттэн, Үөһээ-Бүлүү Хоротуттан, Сунтаартан кэлэн кыттыгыны ылан киэргэттилер. Үбүлүүгэ аанаан "Алыптаах дьобур аартыга" дзн кинигэ презентацията буола. Танган оҕордулар Л.В. Андреева, А.Ф. Улинова. Техническэй редактор С.Е. Андреева. Олус дьонун кинигэ.

Эбиэт кэнниттэн "Юнионга" наһарадалааһын, кэнсир көрдөрүлүннэ. Иккис күнүгэр лицейгэ "Төгүрүк остуол" тула улус даһалтатын баһылыга Попов Б.Н. кытта көрсүһүү буола. Элбэх дьон кыттыгыны ыла уонна "Робототехникаба" региональной (Хачиров С.В., Петрова О.С.) күрэхтэһии ытытылына. Маастар кылаастары (ракетомоделизм, компатнай авиамоделизм) Бүлүү, Нам, Өктөм ытытылар. Ону таһынан аудиоэкскурсия Ньурба биллэр миэстэлэрин көрдөрдүбүт.

"Мойокуун аабыыларга" кыттыгыны ылыт бары оскуолаларга, учууталларга, иитээчилэргэ уонна киэн тэрээһиннээхтик ыыппыт

Ньурба 1 №-дээх оскуолатыгар (дир. Васильева В.Р.) үөрэх управлениетыгар (нач. Мачасынова М.В.), испэсэлиис Ермолаева А.С., Захарова А., улус баһылыгар Попов Б.Н., куорат баһылыгар Иннокентьев А.М., Оҕо дьобурун салайар научнай-техническэй киин дириэктэригэр Андреева Л.В., дириэктэр солбуйааччытыгар Акимова М.И. уонна бары кэлэктиипкэ барба махтал тылларын аныбын.

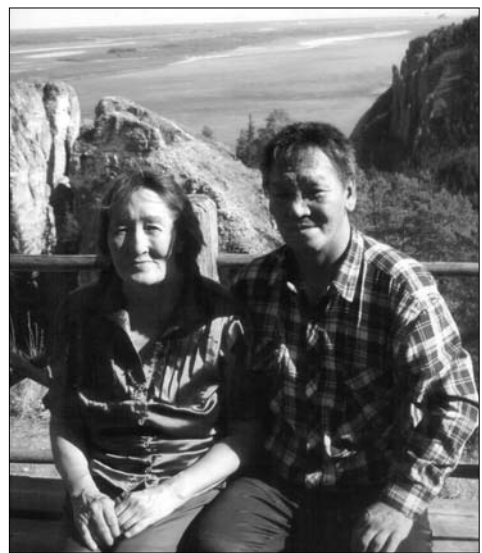
Бу курдук дэҕиттэр талааннаах норуот педагога, күндү киһибит, тапталаах аҕабыт, эһэбит, кэргэним Мьякунов А.С. аата ааттана, үлэтэ таһа турарыттан үөрэбит, долгуйабыт. "Мойокуун аабыылар" сатабыллаах, таалааннаах, дэҕиттэр дьон үлэтин тарбатан, күүс-көмө буолуо дзн эрэнэбин. Утум салбынар диэбиттии, кыргыттар аҕаларын туйабын хатаран учуутал идэтин таланнар үлэли-хамсыы сыйдылар, уолаттар ыал аҕата, баһылыга буоланнар, ханнык баҕарар кэмгэ уус идэлэнэн сатабыл-

ларын көрдөрөллөр. Олобу кытта тэнгэ хаамсаллар.

Биһиги дьэ кэргэн эһиги ситиһинигитинэн киэн туттабыт, кыра да кылааты киллэрэбиттэн үөрэбит эрэ. Бу күн сиригэр оҕо чуопчаарар, чуораанчык чугдаарар саҕатыттан ордук туох да суох. Онон барыта оҕо туһугар буоллун! Биһиги инники эрэллэрибит, кэнчээри ыччаттарбыт.

Айың-тутун, доруобай, дьоллоох буолун!

Е.И. МЯКУНОВА,
"Ньурба уоттара"
литературнай
түмүү салайааччыта,
2010 снл бастың
общественичата,
2011 с. Духобунас
форумун делегата,
2013 с. куорат
дахталарын
эсбиэтин чилиээнэ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин
Правлениетын
Махтал суругун,
үрүн көмүс бэлиэтин
хаһайката.

Атырдыах ыйын бүтүүтэ Ньурбага киэрэ сыйдыан "Кооператор" маҕаһын таһыгар биллэрии ыйанан турарын көрбүтүм. Онтум балаар ыйын 2-4 күннэригэр комфортабельнай теплоходунан Өлүөнэ очуостарыгар туристы барарга ыгырыттар. Мин куруук Саха сирингэр дыкыллээх Өлүөнэ очуостара баарын истэр этим. Хаһан эрэ онно тийэн көрбүт киһи диң саныырым. Ол ыра санаам субу иннибэр биллэри буолан кэлэн ыйанан турара миһигин хайдах эрэ долгуппута. "Эчи хаарыаны, Улуу Өлүөнэ эбэ устун туус манган борохуотунан айаннаан тийэн, Өлүөнэ дыкыллээх очуостарын көрбүт киһи дзн ыра санаа миэхэ арапаттык дуһабар ингэн кирибитэ.

Ити кэмгэ кэргэним Андрей үлэтигэр сыйдыар этэ. Мин киһиэхэ звоннаан кэпсээбитим: "Биһирдэ баран кэлиэххэ баар этэ", - диэммин дзн тыл көтөхпүтүм. Андрей хапсабар сөбүлэспитэ. Инньэ ғынан мин аа-дьуо тэринэн барбытым. Андрей вахтаттан кэлбитигэр биһиги автобуһунан куораттаабыппыт. Дьокуускайга тийэн турфирматтан икки биллэст атыылаһан, киһэ 8 чааска "Демьян Бедный" дзн нуучча поэтын аатынан борохуотунан айаннаыр буолбуппут. Киһэ 8 ч. авто-

Улуу Өлүөнэ очуостарыгар

буһунан речпорка кирибиппит. Ус саха үгэр таһарата буолбүт Өлүөнэ өрүс барахсан киэн киэлитэ биһигини үөрбүтүү көрсүбүтэ. Оруобуна 8 чааска борохуоппунт үстэ гудоктаан Улуу Туймаадаттан хонгон эрэрин биллэрбитэ. Дьэ, ити курдук биһиги умсулданнаах айаммыт саҕалааммыта. Кылба маҕан борохуот айаннаан сундулутан испитэ.

Билиэппитигэр суруллубут миэстэбитинэн каютабытын булбуппут. Каютабит иһигэр 2 киһи сытар дьыбааннаах, туалеттаах, шампунь, гель для душа кытта баар, утуйар халат, соттор, утуйар танас, снэркилэ. Палас үрдүнэн хаама сыйдыбын. Сынныана түспүпүт кэннэ киһэ аһылыкка рупорынан ыгырыттар. Икки сменанан аһатар эбиттэр. Остолобуойбут иккис этээскэ баар. Барыта палас устун хаама сыйдыбыт. Остолобуойга кэлбиппит остуоруйа дойдута дзн манна баар эбит. Фонтаннаах, аныгы лампа уоттарынан арылхайдык сырдатыллыбыт хоско туус манган скатердаах остуоллардаах. Ас эгэлгэтэ, киһи хараҕа халтарыыра. Куорат ресторанныр официаннара кэлэн үлэлиилэр эбит, поварадар эмнэ. Биһир дьикти баҕайы баттахтаах официант баар этэ. Туох эрэ көтөрү маарынныыр киһи. Астарын арааһа олус дэлэй эбит. Бардук ас, балык арааһа: буспута, ыһаарыламмыта, ыһааммыта. Обуруот аһа, фрукта, халбаһы, салаат арааһа, кэмпиэт, печенье, сок эгэлгэтэ. Хаама сыйдыан киһи бэйэтэ иһитигэр талан ылан урунар эбит. Топ-потохуона төһө баҕарар эбиннээххин сөп. Биһир остуолга 4 киһи олоор. Күннэ үстэ аһаталлар. Киһэ маассабай оонньуулар, үгүкү, ресторан. Бары наһаа көхтөөхтөр. Ким да олоорбот. Көрдөххө, үгкүүһүттэрэ да сүрдээх. Тааттаттан "Иэйии" дзн эбээлэр түмсүүлэрэ кэлбит этэ. Караокедан ыраа күрээбэ буолбута. Түүн 3 чааска дылы үгкүүлэбиппит.

Борохуоппунт устар да устар. Биһиги ону билбэппит. Ресторанга арыгы элбэх да, иһэр киһи суоба үөрдэр. Сахалар арыгы куһаҕанын өйдөөбүттэр. Итирэн байааттангыны сыйдыар киһи суоба олус үчүгэй. Ити биһиги омук быһыытын сайдыы үрдүкү кэрдийиһигэр таһан иһэрбитин көрдөрөр.

Балаһан ыйын 3 күнүгэр сарсыарда Лена

очуостара арыллан көстөн кэллилэр. Эгин араас дыкти көстүүлэр устан аһан истилэр. Бары борохуот иһитэн сүүрэн таһсан көрдүбүт. Андрей биһикки борохуот 3 этээһигэр таһсан көрдүбүт. Күммүт ити иннинэ тымыны, тыаллаах этэ. Хайага кэлэрибитигэр күммүт чабылычы тыкта. "Көрүң, кэрэхсэн" диэбит курдук. Борохуоппунт тохтоон биһиги бары аллара түһэн "Национальный парк" дзн ыскамайкалардаах, киоскалаах сыннынар сиргэ муһундубут. Ус группара хайдан үөһэ ыттан бардыбыт. Таһсан иһэн улахан тааска дьыэбиттэн илдьибит алаадыбын уурдум. "Эйиэхэ күлүйдии кэллибит. Сылаас хараххынан көр", - дзн көрдөстүм. Сабысана мас кирилизстэри онорбуттар ол устун үөһэ сынныана-сынныана аа-дьуо таһсан истибит. Сорох дьоннор 4-5 саастаах сиһнэрин илдьэ сыйдылалара, оҕолор хата киһнээбэр сүрдээһин тахсаллар. Сир өн айаннаан хайабытыгар таһсан кэллибит. Хайа үөһэ күпкүөх ойуур. Аллараа Өлүөнэ эбэ холкутук уста сытара. Андрей этэр: "Ол кубалар уста сыйдылалар, үгкүүлүүр курдуктара". Биһир очуоска мас кириэс турар. Көрүөххэ олус кэрэ. Киһи билгин тыһынан кыайан суруйбат ол хатыламат кэмнэри. Бөлөх-бөлөх хаартыскаба түһээһин буола. Күлүү-үөрүү. Киһи бары сүргэтэ көтөбүллэн сыйдыра көрүөххэ олус үчүгэй. Хайабыт үрдүгэр ойуурдаах. Иккис сир курдук. Күп-күөх ойуур быһыгар сыйдыбыт. Очуос тааска күн уота күлүмнүү оонньуур. Бара санаабыт туолан бары да дьоллонон көтүөх курдуктат. Итинник дуоһуйуопутугар дылы хайа үөһэ дьаарбайан баран эмнэ сынныана-сынныана түстүбүт. Оҕолорбут чуопчаарар саналара ырааха диэри дуурайан иһиллэр. Түһэн баран ойуур иһигэр баар ырааһыаҕа алгыстанныбыт. Эр киһи, дахтар алгыстыыллар эбит. Улахан уочаратынан тийдибит. Бүтэн бары борохуоппутугар киридибит.

Аны туран сахалыы танас күрээбэ буола. Онно кытынныбыт. Илин энгэрдэр сүрдээх актыыбынай эбиттэр. Биһиги хата ыалларынан күрэххэ иккис миэстэ буоллубут. Бирииспит олус кырасабай конфетница буолан үөртэ. Бастакы миэстэ Покровскайттан сый-

дыр куоракка үлэлиир эдэркээн бааһынай кыһа ыла. Таһаһа да үчүгэйэ бэрт. Унуора улахана, кырасабайа - барытынан бастың. Иккис миэстэ Тааттаттан сыйдыар ансаамбыл буола. Эбээлэр ансаамбыллара эбит. Үһүс миэстэни Мэнгэ-Хаҕалас Лоомтукайттан биһир сааһырбыт дахтар ыла. Ыалларга бастакы миэстэ Горнайтан Васильевтар дьэ кэргэттэрэ буола. Иккис - биһиги. Кыттыбыт дьон түмүккэ "Якутяночка" мелодиянан хаамсан көрдөрүбүт. Онтон оһуоһаадаатыбыт. Борохуокка илдьэ сыйдыар ырыаһыттардаахтар, оһуоһаадыт кыс баар. Олус үчүгэйдик ис-иһиттэн тартан этэр. Онтон киһи-һэ аһылык кэнниттэн үгкүү буола. Сунтаартан сыйдыар икки кыс олус үчүгэйдик үгкүүлүүр. Биһир да үгкүүгэ олорон хаалбаттар. Ырыаһыттарбыт ылаан үгкүүлээтилэр. Сарсыарда 3 ч. дылы сырыттыбыт. Сыйабыт киһи суох. Хосторбутунан тарбаһан утуяа түстүбүт.

Сарсыарда 8 чаас саһана борохуоппунт барахсан дьоллоох Туймаадага этэнгэ айаннаан тийэн кэлбитин үстэ гудоктаан биллэрдэ.

*Өлүөнэ дыкыллээх очуостара
Арыла түстүлэр иннибэр.
Бу сүдү көстүүттэн долгуйан
Турдубут очуос иннигэр.
Күн күлүмнүү оонньуур,
Очуостан очуоска үгкүүлүүр.
Аллараа Өлүөнэ сунһунуур,
Туус манан кубалар
Кынаттарын нуоҕатан
Долгунна бигэнэ оонньуулар.*

2012 снллааха Санкт-Петербург куоракка ЮНЕСКО кэммитигин сессиятыгар планета үрдүнэн сэдэх көстүүлээх сирдэри испиһэксэ киллэртир бырайыакка Саха сириттэн делегация барбыта. От ыйын иккис күнүгэр сессияба, сахалар бырайыактарын көмүскээн, ЮНЕСКО 21 посолуттан 19 посол сахаларга кулаастан, Өлүөнэ очуостара "Планета Ытык кэрэ сирдэрин" ахсааннарыгар кирибитэ.

Мин хаалбыт олобум устата Өлүөнэ очуостарын сөбүмэр көстүүтэ, улуу өрүс күн уотугар оонньуур долгуннара дуһабын үөрдэ, долгута сыйдыыба.

Антонина ЯКОВЛЕВА,
Антоновка.

Хангалас нэһилиэгэр үөрэҕири тэрлэтэ 85 сүл анараа өттүгэр "Илимниргэ" аһыллыбыт ликбез - оскуолаттан саҕаламмыта. Бу сүллар устата оскуола араас сиргэ көһөрүллэн 1942 с. Ынахсыт алааһыгар Хангаласка олохтоох миэстэтин булан, начальнай оскуолаттан орто оскуолаҕа диэри араас уларыы-

ны-тэлэрийиини көрсөн тийээн кэллэ.

2005 с. оскуола 75 сүллаах үбүлүйгүр анаан "Саныбыт, ахтабыт үөрэммит кыһабытын" диэн аатынан үөрэнээччилэр ахтыылара бастакы улахан кээмэйдээх кинигэ буолан бэчээттэнэн тахсыбыта. Иккис альбом-кинигэ оскуола 80

Билии кыһата айан аартыгар 85 сүл

сүллаах үбүлүйгүр анаан таһаарыллыбыта. Ол кэмтэн биэс сүл биллибэккэ ааста.

Иити-үөрэти хайысхатыгар санаттан-сага уларыылар, олох хаамытынан сэргэ киирэн иһэлэр. Ол курдук бу ааспыт сүлларга ФГОС сага ирдэбилэ олоххо киириэтэ саҕаланна. Сүрүн предметтэри үөрэтинни таһынан оҕо дьоруун, сатабылын сайыннарыга анаммыт чаастар баар буолдулар. Онно хас биридди оҕо талаанын, дьоруун сайыннары таһынан, болҕомто сатабыл араас ньымаларыгар иити-үөрэти барар. Оҕолор кыра саастарыттан илиинэн тутан-хабан үлэ үөрүйэхтэригэр үөрэнэллэр, сайдаллар.

Хангалас оскуола уларыта тутуу ханнык да түһүмэхтэригэр, оҕону үлэнэн иити үөрүйэхтэриттэн туора турбатаҕа. Саха оҕото тыа сиригэр баар үлэ көрүнгэрин: маһынан туттуу, оту оттоохун, оҕуруот

аһын үүннэри, сүлгы-ынах сүөһүнү көрүү-хараһы, хаһаайыннааһын бары көрүнгэрин үөрүйэхтэрин сатыахтаах диэн принциби тутуһан үлэ ытыллар. Кэккэ кэмнэргэ Үлэ сыннылан лаабырда Ойбон Эбэбэ, Липпэлээххэ, Амаарадаахха, Уһунчаҕа ситиһилээхтик үлэлээтилэр. Сэри аас-туор сүлларыгар Хангалас оскуолатын оҕолоро отук мас бэлэмнэһиниттэн, бааһынаттан бурдук туорааһын хомуйууттан саҕалаан, Ойбон Эбэ лаабырыгар 200 т. оту оттоохунга тийэ сайдыбыттара.

Кэлинни сүлларга оскуола лаабыра сүрүннээн сүөһү көрүүтүнэн, оҕуруот аһын үүннэригэрин дьарыгыгар, оҕолору үлэ үөрүйэхтэригэр уһуйар.

2010 с. саҕалаан агропрофилированнай оскуола статуһун ылыга үлэ ытыллан 2012 с. агро-хайысхалаах оскуола быһытынан үлэли ололорбут, 2013 сүлтан агро-хайыс-

халаах оскуолалар Агросоюзтарын чилиэнин быһытынан бигэргэммитэ. Кэнники сүлларга ытыр үлэбит үчүгэйнэн сыаналанан Тыа хаһаайыстыбатын министрествотун граны ылары ситиспибит. Хайысхалаан үөрэтигэр "тыа хаһаайыстыбатын төрүттэрэ", "животноводство", "овощеводство", "предпринимательство" эбии үөрэхтэһин предметтэрин быһытынан үөрэттиллэр буолдулар.

Түгэнинэн туһанан, оскуоланы араас кэмгэ бүтэрибт үөрэнээччилэрбитин, үлэлээн ааспыт бэтэрээн учууталларытын, үлэһиттэрибитин оскуола үбүлүйдээх сылынан эбэр-дэлиибит. Чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэһитигэр-үөрэххитигэр үрдүк ситиһилэри, дьолу-соргуну баарабыт!

Оскуола дириэктэрэ, РФ уопсай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ АНИСИМОВ Семен Афанасьевич.

Оскуола сайдыытын үктэллэрэ

1929 с. - "Илимниргэ" ликбез-оскуола аһыллыбыта.

1930-31 сс. оскуола Көтөххө көһөрүллүбүтэ.

1931-32 сс. начальнай оскуола Илимниргэ аһыллыбыта. Өктөөп бырааһынныгар Кутуйах хараха көспүтэ. Алтынны ыйга бастакы пионерскай тэрлэт тэрлибитэ.

1935-36 сс. бэһис кылаас аһыллыбыта;

1937 с. үөрэнээччилэр комсомольскай тэрлэтэлэрэ үөскээбитэ.

1937-38 сс. сэттэ кылаастаах оскуола сэттис кылааһын 10 үөрэнээччи аан бастакынан бүтэрибтэ.

1942 с. оскуола Ынахсытка көһөрүллүбүтэ.

1957 с. оскуола сага дьэиэтэ тутуллубута.

1961 с. 8 кылаастаах оскуола буолбута.

1983 с. оскуола икки мэндиэмэннээх сага дьэиэтэ үлэбэ киирибтэ.

1989-90 с. үөрэх сылыгар ситэтэ суох орто оскуола буолбута. 1990-91 үөрэх сылыттан орто оскуола буолбута.

2004 с. - улустаабы "Аартык" кыһынны лаабыр.

2004 с. - саха тылын төрүт диригэтэн үөрэтигэр тирэх оскуола.

2005 с. - Марха куустатын оскуолаларын холбоһугунан "ДАБААН" республиканскай экспериментальнай аатын ылыбыта.

2006 с. - үөрэх мастерскайа үлэбэ киирдэ.

2009 с. - СӨ Президени В.А.Штыров Ыйааһын I Хангалас орто оскуолатыгар маннайгы сэбиэдиссэй, САССР оскуолаларын үтөөлөх учуутала, "Бочуот Знага" уордьан кавалера Николай Иннокентьевич Кочнев аата ингэриллибитэ.

2010 с. - федеральнай государственнай үөрэх стандарта (пилотнай оскуола).

2011 с. - Ньурба оройуонун баһылыгын граны ылыбыта.

2011 с. - животноводствоҕа, овощеводствоҕа эбии үөрэхтэһин лицензиятын ылыбыта.

2012 с. - "Агроландшафтнай дизайн села как средство формирования УУД учащихся" республиканскай экспериментальнай площадка.

2014 с. - республиканскай инновационнай площадка.

2014 с. - 9-с өрөспүүбүлүктэҕэ агрооскуолалар күрэхтэрин кыайылылаба.

2014 с. - тыа хаһаайыстыбатын министрествотун граны.

Оҕо сааһым билигин Мэдүйтүн саныбыт. Эйигиттэн силэс тардан Элбэҕи ситистим, Эйигиттэн кыһат үүннэриҥ Үөр-көтө үрдүккэ таластым.

Хангалас орто оскуола бэйэтэ туспа суоллаах-истээх, үгэстэр-дээх, олох сайдыытын кытта тэнгэ эрчимнээхтик хардыылаан иһэр оскуолалартан биридэстэрэ буолар. Үлэ араас хайысхатын тутуһан үлэлиир оскуола быһытынан улуска биридэстэрэ оскуола. Сээр-майгы, обществоҕа сыһан, кэлэктип иннигэр эппиэтинэстээх буолуу, патриотизм тыһыгар иити, оҕону үлэбэ иити иитэр үлэ сүрүн соруктара.

Иитэр үлэ сүрүннээн 8 хайысханан барар. Оҕо күнүн агарын оскуолаҕа ааарар иккис дьэбэтигинэн буолар. Ол иһин оҕо үөрэнэригэр, тула өттүттэн сайдыылаах буола үүнэригэр бары усуллубуйаны тэрийэбит. Оскуола иитэр-үөрэтэр үлэтигэр сага сүүрэннэри киллэри олох тэтиминэн сайдан, тупсан иһэр.

Билигин сага үөрэх стандарта (ФГОС) киирэн, оҕо дьоруун, талаанын сайыннары сыаллаах эбии дьарыктар киирибиттэрэ: оҕо туоҕо сөбүлүүрүнэн, туоһа дьоруулааһын бэйэтэ талан сылдыр кыһахтаах.

Үөрэнээччи дьарыктаах буолуутун, айылбаттан бэриллибит талаанын, баҕатын сайыннарыга куруһуоктар үлэлэр улахан суолтаны ылаллар. Оскуола иһинэн эстетическай, экологическай, литературнай, спорттивнай хайысхалаах эбии дьарыктар үлэлииллэр. Кэнники сүлларга оҕолор да, учууталлар да араас таһымнаах күрэхтэргэ, концерттарга, выставкаларга, конференцияларга ситиһилээхтик кыталлар. Оскуола хамаандата улус-

Үөрэнэр оскуолам үтүөбүн өйдүөбүм

ка остуол тенниһигэр, волейболга, буулданын ытыга инники күөһүгэ сылдыбаллар. Былырынныгы үөрэх дьылыттан СӨ хапсаҕайдаһан тустууга спорт маастардара Васильев В.М., Васильев В.М., Васильев А.М. "Быраатты Васильевтар" көбүлээһиннэринэн оскуола оҕолоругар көңүл тустууга турнир ытыгыта саҕаланна. Манна араас оскуолалартан 90-ча оҕо кэлэн кыттыны ылар. Көңүл тустуу секциятыгар оҕолору эдэр эрчимнээх тренер Алексеев Василий Васильевич дьарыктыыр.

Оҕону патриотическай тыһына иити биридэстэр хайысхатынан буолар. Төрөөбүт дойдуга таптап, бэйэ нурутуһан кыһат тутуу, нэһилиэк историйатын үөрэти, кырдыбаастарга көмөлөһүү биридэстэр соруктуп. Оскуолабытыгар "Патриот" кулууп тиһигин быспакка үлэлиир. Сайаааччы дьянырдаах, ирдэбиллээх физкультура учуутала Васильев А.К. Быйылгы үөрэх дьылыгар сылын аайы ытыллар "Снежный барс-2015" байыаннай-патриотическай оройуоннааһы күрэххэ 3 миэстэни ыллылар.

Араас кэрэ айымнылар мунһулуубут кыһат байгаларыгар педагог-библиотекар Антонова Галина Никитична үлэлиир. Оҕо оҕо аналаах уус-уран айымны нөһүө оҕо эйгэтин, айылгытын били киһи сүрүн соруга. Эдэр, кэскиллээх, үлэтигэр бэриһиллээх библиотекар сага технологияны киэһик баһылыр буолан, араас мультимедийнай видеоналарга, оонньуулары, библиотечнай уроктары көхтөөхтүк ытыр. Библиотекабытыгар араас тыдыгыттар, энциклопедия эгэлгэтэ, араас методическай пособиелар, аныгы ирдэбилгэ эп-

пизттир (ФГОС) учебниктар, үөрэнээччилэр, учууталлар туһанар эгэлгэ матырыйааллар бааллар. Галина Никитична библиотека иһэ тупсабай буолуугугар, аабааччы элбиригэр сүрүн кыһатын биэрэн туран үлэлиир.

Оҕо, төрөппүт социальнай-психологическай өттүгэр араас таһымнаах үлэлэри психолог Осипова Мария Николаевна, социальнай педагог Иванова Маргарита Васильевна ытыллар.

Ааҕар-сүтүүтүр өттүгэр өр сүлларга энкилэ суох, үтүө субастаахтык үлэлэһэ сылдыр Кононова Марина Николаевна.

Оскуола производственной базатын сайдыытыгар былааннаах үтүө үлэ барда. Үлэ-сыннылан лаабырын базатын тупсарыга оҕолор утуулар куорлустара, душ, тангас суунар сир, теплица тутуллубуттара. Биһиги оҕолорбут сайынны биридэстэр 100% хабыллан үлэ-сыннылан лаабырыгар сылдыбаллар. Ынах ытылар, оҕуруот аһын ололдоолор. Уһун уһунуктаах өрөбүллэрин туһалаахтык ааараллар. Лаабырбыт үлэтэ өрөспүүбүлүктэбэ, оройуонга биридэстэр кэстөр суолунан буолла.

Оскуолаҕа кылаас үлэтин сүрүннүүргэ хас биридди кылааска сайаааччыны анааһын бу бэйэтэ туһанан педагогика. Оҕо итиллэн тахсытыгар хас биридди кылаас сайаааччыта олус наадалааһын билэбит. Оҕо оскуоланы бүтэрэн кэлин олоххо үктэниитигэр, миэстэтин сөптөөхтүк буларыгар кылаас сайаааччытын үлэтин түмүгэ көстөн тахсар. Киһи иипит оҕолоро олоххо сөптөөх суолу буллахтарына кылаас сайаааччытын уонна төрөппүт өңгөлөрө. Оҕо уйулбатын, тус уратытын билэр, кэлэ-

тиһи түмэ тардар, былааннаахтык үлэлиир кылаас сайаааччыларынан Кривошапкина Л.К., Петрова С.А., Филиппова К.А., Жданова Н.В., Антонова Г.Н., Колесова К.Г., Осипова Н.Д. буолаллар. Учуутал уонна төрөппүт сүбэлэһэн-өйдөһөн үлэлээтэхтэринэ оҕо сайдыытыгар, иити, итилли итүүтүгэр үтүө түмүктэрдээх буолар. Төрөппүтү кытта үлэни кыһа-хото тутар кылаас сайаааччыларынан Алексеева П.Н., Третьякова А.А., Осипова М.Н. буолаллар. Үгэс буолбут тэрэһиннэр: Пионерия күнэ, Доруобуйа күнэ, тимуровскай тахсылар, "Күһүһү бэлэхтэр", бастыг үлэһит оҕолору чиестэһин, устудьуоннары кытта көрсүүһү, бэтэрээн учууталлары чиестэһин. Бэйэ сайаааччытын күнэ у о д а

Оскуола үөрэнээччитэ суол быраабылатын туһуларын, буруйу онорботун туһугар Ньурбатааһы сааһын ситэ илик оҕолору кытта үлэлэһэр хамаһыһыа, суолга сэрэхтээх буолуу үлэһиттэрэ кэлэн лекциялары, бэсиэдэлэри ытыан бараллар.

Үөрэти - учуутал сүрүн үлэтэ, иити - учуутал ураты эйгэтэ. Хангалас оскуола элбэх көлүөнэ үтүө дьону иитэн-үөрэтэн таһаарыта. Оскуолаҕа урут даһаны, билигин даһаны үтүөкөннээх учууталлар үлэлэһиттэрэ, үлэли сылдыбаллар.

Тапталлаах оскуолабыт өссө даһаны үтүөбэ, кэрэбэ, сырдыкка элбэх көлүөнэ ычыты иитэн таһаарыа диэн эрэннэрэбит, эрэнэбит.

ВАСИЛЬЕВА А.В., дириэктэри иитэр үлэбэ солбууааччы.

Оскуола – республиканскай инновационнай площадка

Тыа сири оскуола оҕо агардас эт-хаан, өй өттүнэн эрэ сайыннарбакка, тыа сири үлэтин сатыыр, олоххо туһанар уонна инники олоһор иһин таһаарыгар онкулу уулар соруктаах.

2009 с. оскуолабытыгар үөрэх үлэһиттэрин үрдэтэр институт кафедратын сэбиэдиссэйэ, педагогическай наука кандидата Кондратьев Петр Петрович "Сатабыл" үөрэтин ытыпта. Итинтэн тирэбириэн оҕо практикескай сатабылларын ингэрэгэ сылы быһа эргиччи үлэлиир усуллубуйаны тэрийэргэ оскуола кэлэктиибэ турумуута. 2009 сүлтан рынок инфраструктуратын тэрийи саҕаламмыта. Учебнай-производственной комплекс тэриллибитэ. Оскуола 1 га оҕуруот аһын үүннэрэр, 39 га оттуур хотуһа, 20 га бааһына сирдэммитэ. Үөрэх бары предметтэригэр тыа хаһаайыстыбатын төрүттэрин компонентнара киирибиттэрэ уонна тыа хаһаайыстыбатын идэтин ылар үөрэти салгыы ытыллыбыта.

Инновационнай үлэ сайдарыгар оскуола иһинэн төүрт творческай лаборатория үлэлиир: сибэкки ололдуу, сүөһүнү көрүү-хараһы,

оҕуруот аһын көрүү-истии уонна сир аһын үүннэри.

Оскуола тас өттүгэр уонна нэһилиэк тупсарыгар көбүрүү үлэлэр ытыллылаллар: 40 ук хаппырыас Өкөтөмтөн аҕалан оскуола таһыгар 29 ололдуллубута, дьаһалта дьэитин таһыгар - 6, балыһа таһыгар - 5; ДьТХНЧИ-тан 100 моонньоһон ("Якутская", "Хара кыталык", "Люция", "Мюрючээнэ") аҕалан оскуола таһыгар 40 ук ололдуһуна, сороҕо нэһилиэннэбэ атыылааммыта.

Оскуола базатыгар оҕолору научнай-чинчийэр үлэбэ уһуйара кэнгээн, араас таһымнаах кэмпириэнсийэлэргэ кыттыгы үрдээбитэ. 2013 с. Мандарова Марина, 10 кыл. үөрэнээччитэ, "Выращивание и вегетативное размножение узамбарской фиалки" дакылаатынан кыттан V межрегиональной НПК "Бессоновская ааһылар" I-кы истиэпэннээх диплом хаһаайына буолбута, "Океан" лаабыра сынныанар путевканан наҕараадалааммыта. Ити таһынан "Чугуновскай ааһылар" кыттааччылары сылын аайы элбээн уонна таһымнара үрдээн иһэр.

Саха Өрөспүүбүлүктэтин үөрэ-

фин Министирисибэттин 01-16/2137 №-дээх бирикээһинэн Хангалас орто оскуола "Агроландшафтнай дизайн села как средство формирования УУД" диэн республиканскай экспериментальнай площадка буолбута.

Оҕолор сайынны сынныланнарын туһалаахтык аааралларыгар араас хайысханан (оҕуруот аһын үүннэри, сүөһүнү көрүү-хараһы) биридэстэр үлэлээн көдьүүстээх үлэ барыта.

Алтынны 12 күнүгэр 2012 с. СӨ үөрэтин министрестибэттин 01-16/4727 бирикээһинэн агрооскуола статуһун ылыбыта. Агрооскуола инники сайдыытын Программата, Устааба онгоһуллубуттара. Тыа хаһаайыстыбатын төрүттэрин үөрэтэр үөрэх программа биридэстэр кэлим программа кубулуйбута, ол түмүгэр кэнгэтиллибит ис хоһоонноох элективнай курстар, факультативтар чэрчилэрэ онгоһуллубута.

Оскуола социальнай эйгэтин кэнгэтигэр үөрэх тэрлэтэлэрин, олохтоох "Кэскил" СХПК, бааһынай хаһаайыстыбаларын, общественнай тэрлэтэлэрин биридэстэрин ситимгэ

кириэн үлэни тэрийбитэ. Сайынны үлэ-сыннылан лаабыр базата тупсан улус таһымгар үлэлиир буолбута. Олохтоох тэрлэтэлэр лаабыр үлэтигэр быһаччы кыттыны ылыбыттара. 2013 с. сайынны үлэ-сыннылан программатын республиканскай күрэххэ бастакы миэстэни ылан, Арасыйытааһы үлэ уонна сыннылан программатын күрүбэр кыттан дипломант аатын ылыбыта.

2014 с. IX республиканскай көрүүгэ СӨ агропрофилированнай оскуолаларын үлэлэрин түмүгүнэн, аҕыһа аһаһаннаах оҕолор оскуолаларга бастакы миэстэбэ таһан, Тыа хаһаайыстыбатын Министрестытын Граны ылыбыта.

Оройуон уонна ыаллы сытар Үөһэ-Бүдүү уонна Сунтаар агрооскуолаларын кытта сибээһи олохтоон, алтын, уопут атаһанан киэһик үлэлибит. Сыралаах үлэ түмүгүнэн 2014 с. оскуолабыт РИП статуһун ылыбыта.

Бүгүн агрооскуола эксперимент сүрүн туһаайыларын толору туһанан айымнылаахтык үлэлиир, тыа сири оҕото бэлэмнээх киһи буоларыгар кэскиллээх үлэни ытыр.